

Achtergronddocument

Behorende bij de Perspectiefnota 2015-2018

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Fysieke leefomgeving.....	3
1.1 Herstructurering van de Noordoostpolder	3
1.2 Grondbeleid.....	6
1.3 Stadshart Emmeloord	9
1.4 Wellerwaard	10
1.5 Nagele	11
1.6 Vastgoedbeleid	12
2. Sociale leefbaarheid.....	13
2.1 Accommodatiebeleid.....	13
2.2 Sportvoorzieningen	17
2.3 Culturele voorzieningen.....	18
2.4 Krachtig Noordoostpolder: decentralisaties in het sociaal domein	19
3. Economische ontwikkeling	34
3.1 Werk en economie.....	34
4. Dienstverlening en besturen	36
4.1 Dienstverlening en digitalisering.....	36
4.2 Ontwikkeling gemeentelijke organisatie.....	38
4.3 Wet Markt en Overheid	39
4.4 Samenwerking.....	40

1. Fysieke leefomgeving

1.1 Herstructurering van de Noordoostpolder

De polderstructuur is nu ruim 60 jaar oud. Oudere woningen, buurten en wijken raken fysiek versleten en comfort, uitstraling, identiteit en energieprestaties laten te wensen over. Specifiek in de dorpen leidt afname van draagvlak voor voorzieningen tot de noodzaak om te bundelen en om dorpscentra te vernieuwen.

Om te voorkomen dat de leefbaarheid in de dorpen en de wijken onder druk komt te staan, worden er plannen gemaakt voor vernieuwing. De komende 15 jaar ligt de nadruk op vernieuwing van het bestaande.

De woonvisie 'vernieuwing van binnenuit' vormt de basis voor dit vervolg. Dit kan de gemeente niet alleen. Samen met partners, waaronder Mercatus, wordt bekeken wie waar welke rol kan vervullen en wie wat financiert. In Nagele is al gestart met daadwerkelijke uitvoeringsprojecten, waaronder de geplande herbouw op de plek van het Schokkererf. Ook in een groot aantal andere dorpen en wijken van Emmeloord ligt er een vernieuwingsopgave. Speciale aandacht is er voor de zogenaamde centrumschil, de directe omgeving van stadshart van Emmeloord. Dit gebied wordt geconfronteerd met grootschalige ontwikkelingen die (ook nu al) leiden tot lege plekken in de stad. Daarom wordt er – als uitwerking van de woonvisie - een samenhangend plan opgesteld, waarin prioriteiten worden gelegd en toekomstgerichte keuzes worden gemaakt. Hierbij wordt nauw samengewerkt met Mercatus, zoals is afgesproken in de prestatieafspraken.

Financiële consequenties

Indien een vernieuwing een niet sluitende exploitatie met zich meebrengt, wordt aanspraak gemaakt op de herstructureringsgelden. Er vindt per projectvoorstel besluitvorming plaats. Per plan wordt bij voorbaat wel getracht tot een sluitende exploitatie te komen. In de praktijk blijkt dit een moeilijke opgave.

In de exploitatieplannen worden investeerders, bestaande geldstromen, geplande investeringen, uitgaven bij elkaar gebracht. Dit betekent dat er flexibiliteit nodig is om te kunnen schuiven met budgetten in omvang en tijd. Pas als er een plan van aanpak ligt voor een vernieuwingsgebied (ontwikkelperspectief) is er meer inzicht in de exploitatie van het project en eventuele tekorten. Plankosten maken onderdeel uit van de exploitatie.

Er is een budget binnen de reserve beleidsplan geormerkt voor de herstructureringsopgave van € 3,16 mln. Een deel van deze middelen zijn inmiddels ingezet voor de uitvoering van de Woonvisie en onder andere in het kader van het Uitvoeringslab Nagele. Stand per juni 2013 is ongeveer € 2,9 mln.. Deze middelen willen we inzetten daar waar bestaande geldstromen, geplande investeringen en uitgaven ontoereikend blijken te zijn om de vastgestelde ambitie te realiseren. In onderstaande is een eerste (globale) inschatting gegeven van de investeringsbedragen per jaar.

Maatregel	2015	2016	2017	2018	Na 2018	Totaal
Herstructurering dorpen en wijken	45000	320000	200000	650000	1160000	2375000
Activiteiten woonvisie	100000	100000	100000	100000	190000	590000
Totaal	145000	420000	300000	750000	1350000	2965000

Ondanks de maatregelen waaronder de verhuurdersheffing uit het woonakkoord, heeft Mercatus aangetoond, dat er voldoende financiële middelen zijn om te kunnen investeren in de opgave die er ligt voor de herstructurering van huurwoningen.

Rol van de raad

Voor een aantal gebieden is aanvullend geld nodig. Het precieze moment en de omvang is vooraf slechts zeer globaal in te schatten. Er is een plan van aanpak nodig per gebied met een financiële raming. Belangrijk is dat op het moment dat er geld nodig is het er ook is, om tot daadwerkelijke vernieuwing te komen en proactief in te spelen op kansen. De insteek is dat het ontwikkelperspectief een reikwijdte heeft van vier jaar (actie binnen 4 jaar) met een doorkijk naar de toekomst. Per plan van aanpak, wordt door de raad een besluit genomen.

Verdieping

Gebieden die voor vernieuwing zijn aangewezen, staan in de prestatieafspraken voor 2013 t/m 2022 met Mercatus. In deze gebieden is de noodzaak tot vernieuwing het grootst. Mercatus heeft hier bijvoorbeeld te maken met forse (bouwtechnische) veroudering van het eigen woningbezit. Daarnaast is de woningvoorraad er eenzijdig. De veroudering heeft zijn weerslag op de (nabije) toekomst, want waar gaan toekomstige bewoners, zoals de jongeren zich vestigen, hoe wordt er omgegaan met krimp, waar blijven voorzieningen en hoe lang kunnen ouderen in de eigen woning blijven? Er wordt de komende jaren verbeterd, vergroot, gesloopt, verkocht en (verdund) gebouwd. Dit heeft een enorme uitwerking op de bewoners. Het kan betekenen dat ze de woning (tijdelijk) moeten verlaten of na moeten gaan denken over een verhuizing. Het kan ook betekenen dat er veel overlast zal zijn door maatregelen ter verbetering van de woning. Er wordt nu en in de (nabije) toekomst veel energie gestoken in het bij elkaar brengen van mensen en middelen en het vernieuwen van het bestaande.

In de openbare ruimten en woonomgeving zijn ook ingrepen nodig, door veroudering en de minder aantrekkelijke uitstraling.

Keuzes die gemaakt worden, beïnvloeden het geheel; of het nu gaat om openbare ruimte, voorzieningen, woonomgeving, infrastructuur of woningen. Keuzes vragen om een integrale, samenhangende en toekomstgerichte aanpak. Met elkaar nadenken over de toekomst van de dorpen en wijken. En het blijft niet bij plannen maken. De tijd dringt om daadwerkelijk "de schep in de grond" te zetten. Zoals al gebeurd aan de Baan in Ens, waar huurwoningen gesloopt zijn en waar (op) nieuw gebouwd gaat worden door Mercatus.

Vernieuwingsgebieden

De gebieden waar de komende 15 jaar de focus op vernieuwing ligt:

Emmeloord

1. Balkan
2. Botenbuurt
3. Ingenieursbuurt
4. Tros, Anker, Boei & Meerpaal

5. Golfslag Smedingplein
6. Brouwerskamp
7. Elba, Malta, Rhodos, Cyprus en Mallorca

Dorpen

1. Nagele
2. Ens
3. Luttelgeest
4. Bant
5. Tollebeek
6. Marknesse

Stadsvernieuwingsplan centrumschil

In de schil rondom het centrum van Emmeloord liggen de oudste woonwijken van de gemeente Noordoostpolder. Daartussen liggen woongebieden met een rustig, stedelijk en authentiek karakter, zoals de Boslaan en de Koningin Julianalaan. In de schil liggen buurten, straten, woningen en gebouwen die fysiek versleten zijn. Hier is vernieuwing noodzakelijk. De recente sloop van de PWA-hal en de voorgenomen sloop van Tros, Boei, Anker en Meerpaal zijn actuele voorbeelden, net als de discussie over de toekomst van De Golfslag. Op plekken waar de verouderde woningvoorraad wordt gesloopt zal meestal verdund worden teruggebouwd.

Ontwikkelperspectieven

In de prestatieafspraken met Mercatus is overeengekomen ontwikkelperspectieven te maken voor de vernieuwingsgebieden. "Er wordt bij het opstellen van de ontwikkelstrategie gestreefd naar behoud en waar mogelijk verhoging van de kwaliteit in overeenstemming met adviezen over DNA van de dorpen en Emmeloord. Ook vormt de woonomgeving een vast onderdeel van de ontwikkelstrategie".

Het Ontwikkelperspectief richt zich op de fysieke aanpak van het gebied. Het maakt de aanpak per gebied concreet. De aanpak richt zich op woningen, openbare ruimte, weginfrastructuur, accommodaties en bedrijventerreinen. Het Ontwikkelperspectief resulteert in een samenhangende aanpak van bovengenoemde elementen. Het resultaat is een concrete aanpak voor de komende vier jaar, met een doorkijk naar 15 jaar. De fysieke aanpak wordt uitgewerkt naar een globaal stedenbouwkundig plan met een exploitatieplan.

In de aanpak worden mogelijke financiers en alle mogelijke (interne) geldstromen, waaronder de geplande ingrepen in de openbare ruimte, bij elkaar gebracht om een realistisch en haalbaar plan te maken.

Dorpsvisie

De dorpsvisies zijn, samen met de bijeenkomsten met huurders van Mercatus, de basis voor de ontwikkelperspectieven in de dorpen. Er wordt naast de dorpsvisie met de bewoners, per gebied, nagedacht over de toekomst van de huurwoningen.

In 2012 is gestart met het maken van een eigen dorpsvisie door alle dorpen in de Noordoostpolder. Dit ontwikkelingsplan is de basis voor de keuzes die worden gemaakt en de activiteiten die in gang worden gezet en ondersteund. Vernieuwingsvraagstukken, zoals de lichte krimp in de dorpen, veroudering van de dorpskernen of leegstand worden besproken tijdens dorpsvisieavonden. Het ontwikkelperspectief is als het ware het plan van aanpak van de pijler fysiek van de dorpsvisie. In de ontwikkelperspectieven voor de dorpen wordt door de bewonerswerkgroep, dorpsvertegenwoordiging en de professionals een voorkeursscenario uitgewerkt.

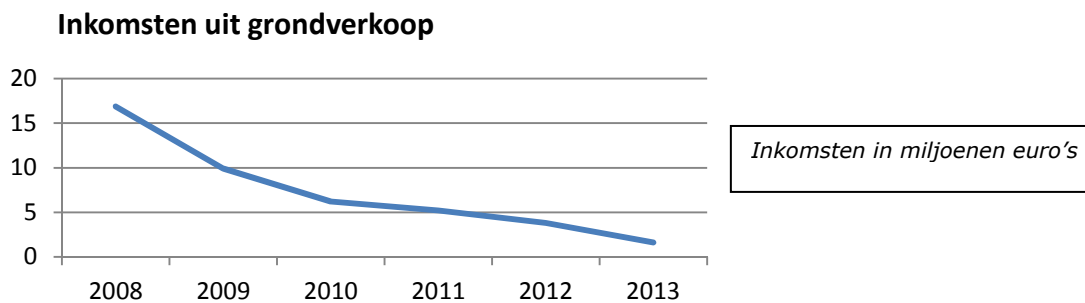

Passend organiseren, samen plannen maken

Alle vernieuwingsprocessen/projecten worden samen met bewoners verder uitgedacht en uitgewerkt. Per situatie wordt bekeken wat passend is. Daar waar goede relaties tussen bewoners en professionals ontstaan, blijkt veel kracht te zitten in het organiseren en het voorelkaar krijgen van zaken. Zoals in Kraggenburg, waar dankzij de dorpsvisie en de goede samenwerking een Recreatielaan is gerealiseerd.

1.2 Grondbeleid

De financiële en economische crisis sinds 2008 hebben hun uitwerking op de woning- en bedrijvenmarkt van Noordoostpolder niet gemist. Zowel de verkoop van bestaande woningen als de verkoop van woningbouwkavels en bedrijfskavels zijn sinds 2008 drastisch gedaald van € 16,9 mln. in 2008 naar € 1,6 mln. in 2013.

Dit heeft direct financiële gevolgen voor het huishoudboekje van de gemeente, omdat Noordoostpolder nog veel grond 'op voorraad' heeft liggen. Het renteverlies voor de komende jaren blijft aanzienlijk en het treffen van voorzieningen is noodzakelijk gebleken om diverse grondexploitaties geen negatief eindresultaat te geven.

Het einde van de dalende grondverkopen lijkt in zicht. Begin 2014 zijn de grondverkopen sterk verbeterd ten opzichte van 2013. Het bedrijfsleven en de consument krijgen meer vertrouwen. Pas als het economisch tij definitief een positieve draai maakt, lijkt het dieptepunt op de woningmarkt bereikt. Hierop anticiperend zijn de meeste grondexploitaties dusdanig uitgefaseerd, dat deze pas vanaf 2020 afgesloten kunnen worden, omdat de verwachting is dat dan alle grond in dat complex verkocht zal zijn.

Financiële consequenties

Noordoostpolder heeft voor bijna € 21 mln. aan voorzieningen getroffen. Dat betekent dat de boekwaarden die op de balans stonden, zijn gecorrigeerd naar het verwachte opbrengstniveau van dit moment. Daarmee is het verlies technisch gezien in de balans verwerkt, doordat enerzijds de waarde van de bezittingen is verlaagd en anderzijds aan de passiefzijde van de balans de dekking is gevonden door het aanwenden van eigen reserves. Pas nadat de grond waarop een voorziening is getroffen wordt verkocht, of definitief een andere bestemming krijgt, zoals openbaar plantsoen, wordt het verlies definitief. Indien de markt voor woningen en bouwgrond weer aantrekt, kan dat voor de complexen waarvoor voorzieningen zijn getroffen een positief effect geven.

De verdienmodellen voor bouwgronden zoals dat de afgelopen decennia voor gemeenten werd gehanteerd, ligt onder druk. De positieve resultaten die in het verleden werden

gerealiseerd, zullen meer en meer plaats maken voor break-even exploitaties en voor exploitaties die in samenhang met herstructurering en leefbaarheid, geld kosten.

Rol van de raad

De raad speelt een belangrijke rol in het grondbeleid. Allereerst stelt ze het beleid vast en op grond hiervan jaarlijks de herziening van de lopende grondexploitaties en het Meerjarenperspectief grondexploitatie. Daarnaast vervult ze een belangrijke controlerende rol bij de vaststelling van de jaarstukken, inclusief de paragraaf grondbeleid.

In de strategische raadsagenda is een raadsevaluatie van het grondbeleid opgenomen voor 2017.

Verdieping

Bouwgrondexploitaties

Per 1 januari 2014 en in april 2014 zijn alle actieve grondexploitaties (in exploitatie genomen gronden) herzien. Als gevolg van de crises en de daarop volgende recessie zijn vertragingen in de uitgifte van bouwrijpe kavels merkbaar. Daarom zijn grondexploitaties uitgefaseerd aan zowel de kosten- als de opbrengstenkant. Op deze manier ontstaat een actueel financieel beeld van de complexen en de risico's. Op basis van de herziening van de grondexploitaties wordt ook de risicobuffer (weerstandsvermogen) van Grondzaken bepaald. De bepaling van de hoogte van het weerstandsvermogen wordt gedaan voor de jaarrekening van elk kalenderjaar. In onderstaand overzicht is weergegeven welke in exploitatie genomen grondexploitaties gemeente Noordoostpolder heeft en wat hiervan de verwachtingen zijn per de herziening van 1-1-2014.

Complex (nummer + naam)	WB BT	Vast- stelling	Boekwaarde per 1-1-14	Eindwaarde o.b.v. herziening 2014	Afsluiting complex per 1-1
	+	expl.- opzet			
11A - Emmelhage-Oost	Wb+	2006	€ 2.172.200	€ 13.400.000	2022
34 - De Munt II fase 2	BT	2007	€ -7.212.787	€ 456.000	2026
38 - De Munt II fase 1	BT	2003	€ -6.178.488	€ 964.000	2024
40 - Ens (vanaf 2009)	BT	2009	€ -543.128	€ 604.000	2023
41 - Dorpen	BT	1999	€ 134.871	€ 2.213.000	2022
42 - Ens-uitbreiding	BT	2004	€ -222.212	€ 475.000	2022
43 - Creil-Noord	BT	2006	€ -368.411	€ 536.000	2021
65 - Ens-Zuidoost	Wb	2011	€ -2.453.574	€ 324.000	2026
67-1 - Bant Zuidoost	Wb	2007	€ -680.265	€ 4.000	2021
68 - Espel-West	Wb	2006	€ -279.167	€ 596.000	2021
69 - Rutten-Valeriaan	Wb	2002	€ 132.905	€ 179.000	2015
71 - Creil-Oost	Wb	2000	€ -234.632	€ 349.000	2022
72 - Luttelgeest-Zuid	Wb	2005	€ 543.791	€ 842.000	2020
80 - E'oord-Centrum	Wb+	2008	€ -7.918.779	0	2017
82 - Wellerwaard	Wb+	2010	€ -9.335.660	€ 1.133.000	2027
Totaal	-	-	€-33.431.097	€22.075.000	

WB = woningbouw
BT = bedrijventerrein

Door dat van diverse complexen de afsluiting is opgeschoven, neemt de onzekerheid en dus het risico toe dat toekomstige ontwikkelingen de exploitaties kunnen verstoren. Een sterke stijging van de rente is hierbij een risico. Gezien de ontwikkelingen op inflatie- en rentegebied mondiaal en in het bijzonder in Europa, is dit risico nu laag tot matig.

Een ander risico is de toekomstige ontwikkeling van het type huishouden. De verdunning die is ingezet zal voorlopig doorzetten. Hierdoor kunnen vraag- en aanbodfricties ontstaan, waarvan de uitwerking op de bouwgronden op dit moment niet wordt voorzien, maar het is een risico dat zich in de toekomst wel kan manifesteren.

Het is niet de verwachting dat er de komende jaren mogelijk aanvullende voorzieningen getroffen moeten worden, tenzij de verkopen van kavels voor bedrijventerreinen blijft stokken.

Nog niet in exploitatie genomen gronden

Voor een aantal complexen is nog geen exploitatieopzet vastgesteld. Het gaat hier om de zogenaamde NNIEGG's (= nog niet in exploitatie genomen gronden). De verslagleggingsvoorschriften (Besluit begroting en verantwoording) schrijven sinds begin 2012 voor dat voor het activeren van kosten (o.a. rente) bij NNIEGG's een reëel en stellig voornemen moet bestaan dat deze in de nabije toekomst zal worden bebouwd. Deze verwachting moet zijn gebaseerd op een raadsbesluit, waarin inhoud wordt gegeven aan ambitie en planperiode. Is dit voornemen er (nog) niet dan dienen de rentelasten ten laste van de Algemene Dienst te komen.

Overzicht boekwaarden '(nog) niet in exploitatie genomen gronden'.

Complex (nummer + naam)	WB BT	Vaststelling exploitatieopzet	Boekwaarde per 1-1-14	Getroffen voorziening
	+			tot en met 2013
1 - Marknesse 3,5 ha *	Wb	Nvt	€ 22.787	
1 - Marknesse 8,8 ha	Wb	2015	€ -957.875	€ 485.000
1 - Luttelgeest 6 ha	Wb	Nnb	€ -995.034	€ 755.000
1 - Espel (De Kaghe)	Wb	2007	€ -71.162	€ 100.000
1 - Reserveringsstrook De Munt	BT	Nnb	€ -279.310	
1 - Overige gronden	div	Nvt	€ 143.899	
11B-Emmelhage Voorzieningenknoop	Wb +	2017	€ -1.493.046	€ 500.000
32 - Euro (De Munt III)	BT	2014	€ -13.931.726	€ 5.750.000
46 - Bedr.ter. Marknesse (vanaf 2014)	BT	2014	€ -3.496.507	€ 1.210.000
66 - Kraggenburg-West	Wb	2011	€ -3.322.386	€ 2.525.000
67-2 - Bant fase 2	Wb	2009	€ -940.275	€ 1.105.000
Totaal			€ -25.320.635	

* exploitatieovereenkomst met ontwikkelaar

Voorzieningen

Noordoostpolder heeft voor bijna € 21 mln. aan voorzieningen getroffen. Dat betekent dat de boekwaarden die op de balans stonden, zijn gecorrigeerd naar het verwachte opbrengstniveau van dit moment. Daarmee is het verlies technisch gezien in de balans verwerkt doordat enerzijds de waarde van de bezittingen is verlaagd en anderzijds aan de passiefzijde van de balans de dekking is gevonden door het aanwenden van eigen reserves. Eerst na dat de grond waarop een voorziening is getroffen wordt verkocht, of definitief een andere bestemming krijgt, zoals openbaar plantsoen, wordt het verlies definitief. Indien de markt voor woningen en bouwgrond weer aantrekt, kan dat voor de complexen waarvoor voorzieningen zijn getroffen een positief effect geven.

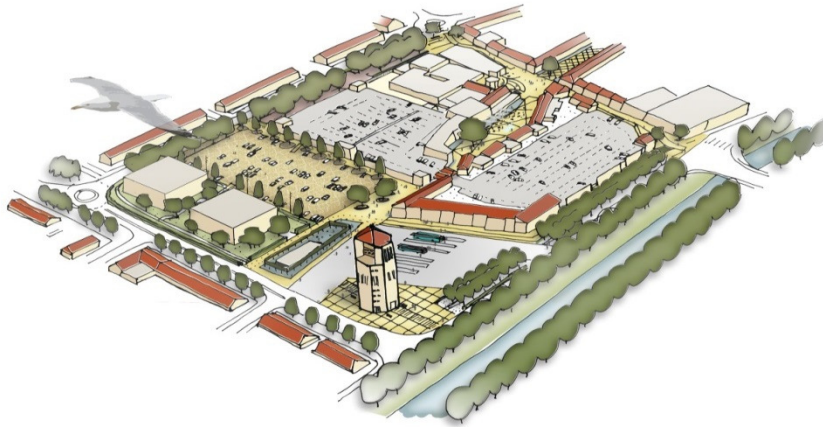
Overzicht getroffen voorzieningen per ultimo 2013.

Complex (nummer + naam)	Getroffen voorziening
1 Luttelgeest (toek.woningbouw)	€ 755.000
1 Marknesse (toek.woningbouw)	€ 485.000
1 Espel (De Kaghe)	€ 100.000
11B Emmelhage-Voorzieningenknoop	€ 500.000
32 De Munt III (bedr.terrein)	€ 5.750.000
34 De Munt II fase 2 (bedr.terrein)	€ 1.750.000
38 De Munt II fase 1 (bedr.terrein)	€ 2.000.000
43 Creil (bedr.terrein)	€ 450.000
46 Marknesse (bedr.terrein)	€ 1.210.000
65 Ens (woningbouw)	€ 2.000.000
66 Kraggenburg	€ 2.525.000
67-2 Bant Zuidoost	€ 1.105.000
68 Espel	€ 165.000
71 Creil	€ 200.000
80 Emmeloord-Centrum	€ 946.593
82 Wellerwaard	€ 1.000.000
Totaal	€ 20.941.593

1.3 Stadshart Emmeloord

Het doel van het project Stadshart Emmeloord is het realiseren van een dusdanige kwaliteitsimpuls in het centrum van Emmeloord, dat er een prettige ruimte ontstaat met (nieuwe) winkels, horeca, woningen en parkeervoorzieningen. De regionale aantrekkingskracht wordt versterkt waardoor er een duurzamer winkelklimaat ontstaat. In de huidige projectfase ligt de nadruk op het deelgebied De Deel, waar met ontwikkelaar Provast een samenwerkingsovereenkomst is gesloten om te komen tot een uitbreiding van het winkelgebied.

De herontwikkeling van het Smedingplein valt buiten het blikveld van onderhavig project. Dit is een apart traject (tussen gemeente en ontwikkelaar/belegger), waarvoor een intentieovereenkomst met Bun en Ahold is afgesloten voor de upgrading en uitbreiding van de Albert Heijn.

De Raad van State heeft de bezwaren tegen het verkeersbesluit ongegrond verklaard. Hiermee zijn alle procedures voor de bebouwing op De Deel met succes doorlopen. Tijdens en na de bouw is een proces van centrummanagement voorzien dat voortvloeit uit de tussenuitspraak van de Raad van State over het bestemmingsplan De Deel en de adviezen daarbij van bureau Seinpost.

Financiële consequenties

Op 6 mei 2014 is door Provast een koopcontract getekend met een nieuwe belegger die het onroerend goed afneemt. In de exploitatie is er rekening mee gehouden dat Provast de grond in 2015 afneemt.

Rol van de raad

In het kader van de Strategische raadsagenda zijn afspraken gemaakt over de betrokkenheid bij het project Stadshart.

1.4 Wellerwaard

Wellerwaard is een gebiedsontwikkeling van (dag-) recreatievoorzieningen, natuur, landschap en woningen, in een samenhangende strook van Emmeloord tot het Kuinderbos. Wellerwaard is de tweede fase in de totale gebiedsontwikkeling Corridor Emmeloord-Kuinderbos. In de eerste fase van het project is de Burchttocht aangelegd in samenwerking met het waterschap en de provincie en de 9-holes golfbaan op en naast 'De Terp'.

Het project omvat een zwem- en natuurplas en recreatieroutes, het zuidelijke en noordelijke woningbouwplan en de verbindingen tussen Emmeloord en de Wellerwaard en de Verlengde Burchttocht (verbinding Kuinderbos). Het project behelst ook alle deelprojecten zoals die zijn

opgenomen in het subsidieprogramma van provincie en het Rijk in het kader van de 'Motie van Heugten' en het provinciaal meerjarenprogramma.

Rol van de raad

De raad heeft al ingestemd met de gebiedsontwikkeling van de Wellerwaard. Wel zal een herziene planversie ten aanzien van de woningbouwontwikkeling aan de raad worden voorgelegd.

1.5 Nagele

Nagele staat aan de vooravond van grote vernieuwingen. In de afgelopen jaren hebben verschillende partijen gezamenlijk een Dorpsvisie voor Nagele gemaakt. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft Nagele vervolgens de aanwijzing 'nationaal wederopbouwgebied' toegekend en een bedrag van € 1,5 mln. voor de toekomst van het dorp beschikbaar gesteld.

Nu is het tijd om de gezamenlijk benoemde projecten en initiatieven te realiseren. De volgende stap in het vernieuwingsproces wordt gemaakt door het UitvoeringsLab Nagele, waarin verschillende partijen werken aan dezelfde missie: de vernieuwing van Nagele. Dit plan levert een bijdrage aan het draagvlak en de communicatie rondom de aanstaande vernieuwingen in Nagele.

Met Mercatus is voor de inzet in de woningvoorraad een convenant gesloten "behoud en herstel Nagele" in met name de woonhoven Gerste-, Lucerne-, Klaver-, Vlas- en Koolzaadhof. Met vereniging Hendrick de Keyser zijn er principeafspraken in de maak over het behoud en herstel van de Karwijhof. Daarnaast is revitalisering van het kerngebied van Nagele (Zuiderwinkels, Noorderwinkels en Schokkererf) een belangrijke doelstelling. Met eigenaren van de Zuiderwinkels wordt geprobeerd de 5 woonwinkobjecten te herstellen, en met projectontwikkelaar Schokkererf BV wordt een plan gemaakt voor Noorderwinkels en Schokkererf. Het groenstructuurplan van Nagele wordt aangepakt.

Met het UitvoeringsLab trekken de gemeente en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed tussen 2013-2015 samen op. Er is een projectplan en ontwikkelperspectief opgesteld, dat de goedkeuring heeft gekregen van de gemeenteraad en er is extra geld beschikbaar gesteld als cofinanciering.

Gezien de markt en de omstandigheden wordt het hele uitvoeringsplan gefaseerd uitgevoerd. Instellingen, ondernemers en bewoners worden daarom uitgenodigd om actief mee te denken en te doen.

Financiële consequenties

In onderstaand overzicht is de totale omvang van het Uitvoeringslab Nagele inzichtelijk gemaakt:

thema	kosten	gemeente	RCE	provincie	tekort	subtotaal	totaal
groen	€ 900.000	€ 400.000	€ 400.000		€ 100.000	€ 800.000	€ 900.000
wonen	€ 1.895.000	€ 802.666	€ 745.000	€ 197.333	€ 150.000	€ 1.745.000	€ 1.895.000
voorzieningen	€ 1.329.000	€ 636.000	€ 355.000	€ 238.000	€ 100.000	€ 1.229.000	€ 1.329.000
leefbaarheid	€ 50.000	€ 25.000			€ 25.000	€ 25.000	€ 50.000
communicatie/organisatie	€ 200.000	€ 75.000	€ -		€ 125.000	€ 75.000	€ 200.000
totaal	€ 4.374.000	€ 1.938.666	€ 1.500.000	€ 435.333	€ 500.000	€ 3.874.000	€ 4.374.000

Uit bovenstaand overzicht wordt er uitgegaan van inzet in Nagele en voor het uitvoeringslab Nagele van derden (dorp, Mercatus, vereniging Hendrick de Keyser en de projectontwikkelaars van Schokkererf BV). Voor het uitvoeringslab wordt er gerekend met een beschikbaar budget van € 3.874.000. Daarmee kunnen een groot aantal acties worden uitgevoerd wanneer strak geprioriteerd wordt. Voor de uitvoering van alle impulsen uit het ontwikkelperspectief en projectplan zijn er echter meer financiën nodig. Er is een projecttekort van € 500.000 om voornamelijk de hardware van Nagele te revitaliseren. Om externe financiering te verkrijgen en Nagele te beheren wordt er geprobeerd om een fonds voor Nagele te vormen en aansluiting te zoeken bij andere financieringsbronnen (flankerend beleid, particuliere organisaties, fondsenwerving etc.).

Rol van de raad

De raad heeft inmiddels ingestemd met het uitvoeringsplan en wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang.

1.6 Vastgoedbeleid

Vastgoedbeleid en accommodatiebeleid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De tekst over Vastgoedbeleid staat in dit programma, accommodatiebeleid valt onder programma 2. Dat geldt zowel voor de begroting als de perspectiefnota.

Om goed om te gaan met gemeentelijk vastgoed is het van belang te weten wanneer een gebouw aan het eind van de functionele, technische of economische levensduur is. Een manier om efficiënt met vastgoed om te gaan is middels Life Cycle Costing (LCC). Dit is een methode om de kosten van een object over de gehele levenscyclus vast te stellen en te optimaliseren door het vergelijken van financieel onderbouwde scenario's. De methode geeft niet alleen inzicht in de eenmalige investeringslasten, maar ook in de jaarlijkse lasten voor de eigenaar tijdens de gehele levensduur van een gebouw. Op basis hiervan kunnen de juiste besluiten worden genomen over uitvoering van het onderhoud en de afweging tussen renovatie, ver/nieuwbouw en afstoten.

Financiële consequenties

Efficiënter vastgoedbeleid kan tot zowel incidentele als structurele besparingen leiden. Mogelijk kan op het gebied van onderhoud, beheer en vastgoedmanagement ook een efficiencyslag worden behaald door op onderdelen samenwerking te zoeken met andere partijen. Dat wordt verder onderzocht.

2. Sociale leefbaarheid

2.1 Accommodatiebeleid - Scholen en peuterspeelzalen

- **Ontwikkeling: veel onderhoud, minder vraag, weinig budget¹**

Binnen de gemeente Noordoostpolder is een ruim aanbod van maatschappelijke accommodaties aanwezig. Deze accommodaties maken het (mede) mogelijk dat vele activiteiten op het gebied van onderwijs, welzijn, zorg, cultuur en sport kunnen plaatsvinden. Hiermee dragen ze bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Emmeloord en de dorpen. Daarnaast leveren de maatschappelijke accommodaties ook indirecte effecten als het gaat om sociale vorming, volksgezondheid, integratie en participatie.

De gemeente staat nu voor de aanzienlijke opgave om het voorzieningenniveau ook naar de toekomst toe op peil te houden. Door de ontstaansgeschiedenis van de gemeente Noordoostpolder zijn veel maatschappelijke accommodaties ouder dan vijftig jaar. Deze verouderde gebouwen vragen steeds meer onderhoud in een tijd dat er minder middelen beschikbaar zijn. Daarnaast sluiten ze qua functionaliteit minder aan bij de wensen en eisen van deze tijd.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden ertoe dat de huidige accommodatiestructuur naar de toekomst toe niet in stand kan worden gehouden. Net als bijna alle andere gemeenten in Nederland staat de gemeente Noordoostpolder voor een 'vastgoeddilemma':

"Hoe kunnen waardevolle maatschappelijke activiteiten structureel op een adequate wijze gehuisvest blijven, ondanks een veroudering van het bestand en oplopende kosten?"

Financiële consequenties

De financiële consequenties zijn afhankelijk van de kaderstellende beleidskeuzes.

Als gevolg van de rijkskorting op onderwijshuisvestingsmiddelen is een analyse gemaakt van de oorzaken die hier aan ten grondslag liggen of kunnen liggen. Voor Noordoostpolder is het resultaat dat de gymlokalen die nu ten laste van de functie Sport worden gebracht een grote invloed hebben op het monitoren van het rijk op de besteding van onderwijshuisvestingsmiddelen. De kapitaallasten gymlokalen wordt voor € 109.000 toegerekend aan de onderwijshuisvesting en wordt voor € 102.000 ten laste van Sport gebracht. Bij het opstellen van het eerstvolgende onderwijshuisvestingsprogramma's zal rekening worden gehouden met het onderzoek dat wordt ingesteld.

Rol van de raad

Om op de juiste wijze om te gaan met bovengenoemd dilemma gaat de gemeente Noordoostpolder de komende jaren aan de slag met haar accommodatie- en vastgoedbeleid. Dit heeft direct raakvlakken met de discussie over de leefbaarheid in onze gemeente en over de voorzieningen en de instandhouding van voorzieningen, die in 2015 binnen de gemeente zal worden gevoerd.

Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden: Welke voorzieningen wil ik faciliteren? Welke rol wil ik als gemeente innemen? Welke activiteiten kunnen worden gecombineerd? Hoe kom ik tot een efficiëntere inzet van gebouwen? Welke accommodaties kan ik optimaliseren? Welke (gehuurde) panden wil ik afstoten? Waar moet de komende jaren

¹ In overleg met het onderwijsveld is bepaald dat de komende jaren in nieuwbouwwijk Emmelhage geen onderwijslocatie wordt gerealiseerd.

geïnvesteed worden? Wat is gezien de leeftijd van een gebouw nog een verstandige onderhoudsinvestering?

Het accommodatie- en vastgoedbeleid richt zich op een optimale afstemming van de vraag naar en het aanbod van maatschappelijke accommodaties. Naast gemeentelijke eigendommen kunnen ook particuliere eigendommen, zoals kerkgebouwen, dorpshuizen en zorgcentra, hierin een rol vervullen. Doel van het accommodatiebeleid (en vastgoedbeleid) is om de komende jaren in het licht van de leefbaarheid slimme keuzes ten aanzien van vastgoed te maken.

In 2015 wordt de raad gevraagd om kaders voor de voorzieningen. Vervolgens wordt in 2016 het accommodatiebeleid geagendeerd voor kaderstelling.

- **Ontwikkeling: Onderhoudsbudget naar schoolbesturen²**

Per 1 januari 2015 worden het buitenonderhoud en aanpassing van gebouwen voor het primair en speciaal (voortgezet) onderwijs door het rijk overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. Schoolbesturen worden dan, net als bij het voortgezet onderwijs al het geval is, verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van meerjarenonderhoudsplannen. Omdat de gemeente verantwoordelijk blijft voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen is er een 3-jaarlijkse inspectie van de gebouwen en wordt de kwaliteit en de verwachte levensduur van de gebouwen bewaakt.

De onderwijsgebouwen voor het VO, PO en SO verkeren in een redelijke onderhoudsstaat (conditie 3), met uitzondering van de twee gebouwen waarin SO de Optimist is gehuisvest. Voor de verbetering van de huisvesting van de Optimist is rekening gehouden met een investeringsbedrag van € 3,5 mln.

Financiële consequenties

Naar verwachting leidt de wetswijziging voor de gemeente Noordoostpolder tot een structurele afname van het gemeentefonds tussen € 625.000 en € 700.000 vanaf 2015. Definitieve duidelijkheid over de financiële consequenties wordt verkregen in de tweede helft van 2014 als de definitieve regeling wordt vastgesteld. Mogelijke consequenties van deze overdracht voor de ambtelijke organisatie, door het wegvallen van taken en verantwoordelijkheden, zijn al ingecalculerd.

Op basis van de huidige stand van de egaliseringsreserve en de momenteel verwachte inkomsten en geplande uitgaven is er de komende jaren beperkte ruimte voor overige investeringen in onderwijshuisvesting.

Rol van de raad

De raad heeft hierin geen rol, omdat het om autonoom rijksbeleid gaat. Wel zou de raad kunnen besluiten om extra middelen beschikbaar te stellen om de aanwezige overcapaciteit aan onderwijs vierkante meters in redelijke onderhoudsstaat te houden, maar dit wordt niet geadviseerd.

² Schoolbesturen ontvangen een vergoeding voor gebouwonderhoud op basis van hun normatieve ruimtebehoefte. Voor leegstaande vierkante meters is dus geen bekostiging. Op basis van de huidige situatie betekent dit dat er voor circa 8.500 m² geen onderhoudsvergoeding is. Daarnaast houdt de bekostiging ook geen rekening met de aanpassing van gebouwen, terwijl schoolbesturen hier wel verantwoordelijk voor worden en we te maken hebben met een verouderd gebouwbestand.

Verouderd gebouwenbestand dwingt tot integrale heroverweging, variërend van afstoten en sloop en tot ver-/nieuwbouw met inzet van 'gereserveerde' onderhoudsmiddelen van de schoolbesturen. Extra middelen beschikbaar stellen voor onderhoud vergroot de kans van behoud en instandhouding van een verouderd gebouwenbestand en bovendien het instand houden van de overcapaciteit.

- **Ontwikkeling: Knelpunten in het voortgezet onderwijs**

Voor het voortgezet onderwijs in Emmeloord zijn zowel huisvestelijke als organisatorische maatregelen nodig. De komende periode spelen de volgende zaken:

- Ontwikkeling Centrum voor Beroepsonderwijs / Vakcollege
- Uitbreidingsbehoefte Bonifatiusmavo
- Vernieuwing Emelwerdacollege locatie de Wilg (VMBO)

Voor aanpassingen in de huisvesting van het voortgezet onderwijs is rekening gehouden met een bedrag van € 3 mln. (financieel kader onderwijshuisvesting). Dit budget is ontoereikend om een oplossing te bieden voor alle genoemde knelpunten. Dit vraagt om een slimme inzet van de beschikbare middelen en creatieve oplossingen vanuit het onderwijs en bedrijfsleven om eventueel aanvullende middelen te genereren.

Financiële consequenties

De plannen zoals deze door het Voortgezet onderwijs zijn ingediend gaan uit van een inzet van financiële investeringsmiddelen in een omvang van € 10 mln. In het in 2013 vastgestelde Financiële Kader onderwijshuisvesting 2014-2032 is uitgegaan van beschikbare investeringsruimte van € 3 mln.

Rol van de raad

De vraag en de invulling door het onderwijs gaat de beschikbaarheid van financiële middelen te boven en miskent de eigen verantwoordelijkheid van de schoolbesturen voor de onderwijshuisvesting.

Meer (financiële) inzet voor het VO betekent dat vernieuwingsplannen voor onderwijs-accommodaties van het primair onderwijs in de dorpen moeten worden aangepast. Dat wil zeggen dat in de dorpen minder onderwijsaccommodaties worden vernieuwd.

Meer inzet voor het VO kan ook betekenen dat er meer financiële middelen ten behoeve van de onderwijsaccommodaties beschikbaar worden gesteld door de raad.

- **Ontwikkeling: Kindcentra van pilot naar blijvende samenwerking**

In 2011 is de Nota Kindcentra aangenomen, waarin beoogd wordt in alle dorpen een Kindcentrum te realiseren. Een Kindcentrum is een actieve samenwerking tussen een basisschool, de peuterspeelzaal en tussen- en naschoolse voorzieningen, eventueel aangevuld met andere maatschappelijke voorzieningen in het dorp of de wijk en bij voorkeur in één gebouw.

Als uitwerking van de nota zijn in 2013 samenwerkingsovereenkomsten voor vier pilots getekend. In deze pilots faciliteert en initieert de gemeente om de beoogde participanten bij elkaar te brengen en tot overeenkomst te komen over inhoudelijke en organisatorische samenwerking/-woning.

De vier pilots worden medio 2014 geëvalueerd door de betrokken partijen. Hierbij wordt onder meer gekeken hoe de partijen die een Kindcentrum vormen gaan samenwerken, zich gaan organiseren, wie de samenwerking gaat trekken en welk traject er in de andere dorpen doorlopen zal worden.

Financiële consequenties

Ter stimulering van deze ontwikkeling kan het nodig zijn dat de gemeente op enig moment bijdraagt in kosten voor het aanjagen van de samenwerking. Het budget voor deze kosten moet worden gedekt vanuit de reguliere middelen die vanaf 2015 beschikbaar zijn voor het preventieve jeugdbeleid. Mocht hiertoe worden besloten dan zal van de deelnemende partijen cofinanciering worden gevraagd.

Rol van de raad

In het najaar 2014 beschikbaar stellen budget preventief jeugdbeleid voor de periode van 2015 – 2019.

- **Ontwikkeling: Harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang**

In het regeerakkoord is opgenomen dat onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie (vve) meer op elkaar worden afgestemd. Daarom is afgesproken dat de financiering van het peuterspeelzaalwerk onder de Wet Kinderopvang wordt gebracht. Het Rijk is voornemens om dit per 1-1-2016 in te laten gaan.

Uitgangspunt is dat de plannen voor het stroomlijnen van de financiering voor voorschoolse voorzieningen worden gefinancierd uit bestaande middelen. Het Rijk neemt in dit voorstel de financiering van het reguliere peuterspeelzaalwerk voor kinderen van werkende ouders (circa 60% van de kinderen in peuterspeelzalen) voor haar rekening.

Financiële consequenties

Het Rijk stopt hiervoor de decentralisatie-uitkering in het kader van de Wet Oke.

Rol van de raad

Medio 2015 vaststellen beleidsuitgangspunten en financieel kader.

- **Ontwikkeling: Uitvoering voor- en vroegschoolse educatie (VVE)**

SPN voert voor de gemeente VVE en peuterspeelzaalwerk uit. VVE is een wettelijke taak van de gemeente. Peuterspeelzaalwerk is dat niet. Vanaf maart 2014 is er, voor het eerst sinds jaren, een afname van het aantal peuters (van 530 naar 488). Het is nog onduidelijk of dit een incident is of een trend. Er wordt een toekomst bestendig scenario uitgewerkt waarbij de continuïteit van in ieder geval VVE gewaarborgd is.

Financiële consequenties

Voor- en vroegschoolse educatie wordt bekostigd vanuit de Brede Doeluitkering Onderwijsachterstanden. Tot 1-1-2016 is de hoogte (€ 827.257) van deze rijksuitkering bekend.

Rol van de raad

In het najaar 2014 kaders vaststellen.

2.2 Sportvoorzieningen

- **Ontwikkeling: overschot aan sportvoorzieningen**

Uit een recente behoeftebepaling blijkt dat de gemeente Noordoostpolder een overschot heeft aan sportaccommodaties. Dit komt mede door teruglopende ledenaantallen. Vanaf 2015 worden daarom buitensportaccommodatie onttrokken aan het beheer en onderhoud van de gemeente en verenigingen krijgen de kans dit over te nemen. Ten aanzien van de binnensportaccommodaties hebben vooral de sporthallen en gymzalen in de dorpen te maken met leegstand. Deze voorzieningen zijn echter wel nodig om bewegingsonderwijs aan te kunnen bieden.

Financiële consequenties

Voor de sportvoorzieningen was een structurele taakstellende bezuiniging opgelegd van € 295.000 vanaf 2017 waar gefaseerd naar toe wordt gewerkt. Het nieuwe coalitieakkoord gaat uit van een verlaging van deze bezuiniging. Maar het is nog niet exact duidelijk met welk bedrag dit verlaagd moet worden omdat hieruit ook de investering voor kunstgrasvelden en een onderzoek naar de mogelijkheden van de ontwikkeling van een sportbedrijf moet worden betrokken.

Om de bezuinigingstaakstelling in te vullen zijn de volgende maatregelen voorgesteld. Voor 2017 moet nog een structurele besparing van € 75.000 (minus de verlaging uit het collegeakkoord) worden gevonden.

Jaar	Taakstelling	Maatregel	Resultaat maatregel	Cumulatief resultaat
2013	€ 45.000	Afstoten overcapaciteit/ zelfwerkzaamheid	€ 45.000	€ 45.000
2014	€ 80.000	Aanpassingen sporthalbeheer	€ 75.000	€ 120.000
2015	€ 120.000	Verhoging huurtarieven sport	€ 40.000	€ 160.000
2016	€ 220.000	Taakstelling zwembad	€ 40.000	€ 200.000
2017	€ 295.000	Aanpassingen sporthalbeheer	€ 20.000	€ 220.000
2018	€ 295.000	Nader in te vullen	€ 75.000	€ 295.000

Bij alle deeltaakstellingen na 2015 is er twijfel over de haalbaarheid door verschillende ontwikkelingen. Zo is er onzekerheid over sluiting van het buitenbad en verdere mogelijkheden tot besparingen op sporthalbeheer zonder in te leveren op de dienstverlening. Verder zijn de recente keuzes om te investeren in kunstgrasvelden in de dorpen van invloed op de verdere invulling van de bezuinigingen. De komende periode wordt gewerkt aan verdere concretisering van de deeltaakstellingen.

Rol van de raad

Om de taakstelling voor het zwembad te behalen is sluiting van het buitenbad een scenario dat bekeken wordt. De raad heeft hier eerder de voorwaarde aan gesteld dat eerst de Wellerwaard als buitenzwemaccommodatie in gebruik moet zijn. De raad zal bij besluitvorming hierover betrokken worden.

De raad zal betrokken worden bij de voorstellen die moeten leiden tot invulling van de bezuinigingstaakstelling. Binnen het accommodatiebeleid wordt gekeken naar een goede afstemming tussen de vraag naar en het aanbod van sportaccommodaties. Mogelijk kan dit leiden tot het clusteren van activiteiten, het afstoten van onderbezette voorzieningen of het samenvoegen van buitensportverenigingen om vitaal te blijven. Eventuele nieuwe

investeringen ten aanzien van sportaccommodaties zijn alleen mogelijk indien hier een structurele bezuiniging tegenover staat.

2.3 Culturele voorzieningen

- **Ontwikkeling: verzelfstandiging van culturele zaken**

De mogelijke verzelfstandiging van culturele zaken is ondergebracht in het project Cultuurbedrijf. Binnen dit project wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor de verzakelijking, dan wel volledige verzelfstandiging van de afdeling Culturele Zaken (Muzisch Centrum, Kunstuitleen en museum Schokland) en het samen opgaan met Stichting Theater 't Voorhuijs in een Cultuurbedrijf.

Dit is de voorkeursoptie van het college, die ook in het coalitieakkoord is opgenomen en waarvoor draagvlak lijkt te bestaan in de raad en bij beide instellingen. In het voorstel dat het college de raad voor gaat leggen, presenteert het college ook andere opties. Die zijn verzakelijking van CuZa: dan blijft zij op grotere afstand onderdeel van de gemeentelijke organisatie en wordt het theater daarin ook opgenomen (als gemeentelijk theater). Een derde optie is om de organisatiestructuur niet te wijzigen, daarmee blijven een gemeentelijke afdeling Culturele Zaken en een stichting Theater bestaan.

Financiële consequenties

De realisering van een Cultuurbedrijf volgens de voorkeursvariant kan volgens huidige inschatting structureel kostenneutraal, met realisatie van eerder opgelegde bezuinigingen. Incidenteel kost het ongeveer € 500.000 aan investering, voor procesbegeleiding en frictiekosten (personeel).

De andere varianten (indien de raad niet besluit tot verzelfstandiging), zullen er in resulteren dat beide organisaties naar verwachting alleen de bezuinigingstaakstellingen kunnen halen door drastisch te snijden in de dienstverlening aan inwoners en onderwijs. Er zullen dan, met andere woorden, keuzes gemaakt moeten worden over de functies en producten die Theater en Culturele Zaken in stand kunnen houden en zelfs kan de vraag aan de orde zijn of de gemeente(raad) bepaalde aspecten als taak blijft zien. Dit zal of leiden tot een hogere structurele subsidie bij instandhouding van functies en producten, of tot een drastische inkrimping van de dienstverlening of beëindiging van functies (zoals sluiting museum of theater). Welke keuze de raad ook maakt in 2014: in elke geval zullen er op het gebied van huisvesting structurele lasten komen, waar nog geen dekking voor is.

Er is niet gereserveerd voor investeringen, dus ook als het Cultuurbedrijf er niet komt, zullen de huisvestingslasten op termijn structureel toenemen. Dit is –in beginsel- onafhankelijk van de keuze voor de organisatievraagstukken. Uiteraard is de huisvestingsvraag wel sterk afhankelijk van het gewenste toekomstige aanbod aan functies en producten die een Cultuurfunctie volgens de gemeente(raad) gesubsidieerd moet leveren.

In het kader van de organisatorische keuzes bij de realisering van het Cultuurbedrijf zijn ook de kosten van verschillende huisvestingsvarianten in beeld gebracht.

Rol van de raad

Over alle aan het project verbonden consequenties zal de raad een besluit nemen. Nog in 2014 besluit de raad of er wordt overgegaan tot het verzelfstandigen van de gemeentelijke afdeling Culturele Zaken tot een privaatrechtelijk Cultuurbedrijf.

- **Ontwikkeling: Behoud en versterking Werelderfgoed Schokland**

De gemeente Noordoostpolder is siteholder van Werelderfgoed Schokland. Om de werelderfgoedstatus te behouden zijn investeringen nodig. Daarnaast willen we bereiken dat het gebied meer in beeld komt als interessant toeristisch-recreatief gebied. Daarom willen we de komende jaren aan vier zaken werken:

1. Ontwikkeling nieuwe natuur Zuidelijk Duingebied
2. Werelderfgoedcentrum Schokland
3. Stimuleren toeristisch-recreatief ondernemerschap
4. Ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen (Bestemmingsplan Schokland)

Het Werelderfgoedcentrum Schokland moet dienen als publieksportal voor het Werelderfgoed. De vorm waarop de museale functie op Schokland kan worden behouden wordt mede onderzocht. Dit kan op termijn betekenen dat de huidige niet monumentale gebouwen op de Middelbuurt van Schokland worden afgestoten. Bij partners is draagvlak gezocht voor een Werelderfgoedcentrum (als mogelijke opvolger van museum Schokland). De gemeenteraad zal hierover te zijner tijd besluiten moeten nemen.

Financiële consequenties

Incidenteel voor wat betreft mogelijke nieuwbouw.

Structureel voor wat betreft exploitatie Werelderfgoedcentrum in plaats van Museum Schokland. Dit kan ook een bezuiniging zijn.

Rol van de raad

De risico's of onzekerheden rondom het project zijn groot. Het project vraagt om politieke keuzes ten aanzien van de verdeling van het budget CuZa/Theater en de accommodaties waarin zij opereren.

2.4 Krachtig Noordoostpolder: decentralisaties in het sociaal domein

- **Ontwikkeling: Nieuwe taken met minder geld**

Met de decentralisatie van de jeugdzorg, de invoering van de Wmo 2015 en de invoering van de Participatiewet krijgen gemeenten er veel nieuwe taken en verantwoordelijkheden bij in het sociaal domein.

Financiële consequenties

In 2012 kregen 1.670 jongeren in onze gemeente een vorm van jeugdzorg. In totaal was daar ongeveer € 14 mln. aan kosten mee gemoeid. In de meicirculaire 2014 is aangegeven dat het gemeentelijk budget in 2015 ongeveer € 11,9 mln. zal zijn. De zorgvraag steeg de afgelopen jaren steeds met 6%.

Voor de nieuwe taken in het kader van de Wmo ontvangt de gemeente budget. In de meicirculaire 2014 wordt hiervoor een bedrag genoemd van € 6,7 mln.. Dit bedrag is lager dan waarover aan het begin van dit jaar werd bericht, toen werd door het Rijk nog gesproken over een bedrag van € 7,4 mln. Hoe dit bedrag zich verhoudt tot het kostenniveau is nog niet te zeggen, omdat die informatie niet voorhanden is. In ieder geval wordt het budget dat de gemeente nu al ontvangt voor de organisatie van huishoudelijke hulp met 40% gekort. Op dit moment kent de gemeente in het kader van de Wmo 2.200 unieke cliënten, waarvan ongeveer 1.200 hulp bij het huishouden ontvangen. Door de nieuwe Wmo komen er naar verwachting bijna 1.800 cliënten bij. Mogelijk overlapt een deel met de huidige cliënten,

maar doordat gegevens nu enkel geanonimiseerd beschikbaar zijn is dat nog niet vast te stellen.

Begin 2014 was de gemeente verantwoordelijk voor bijna 700 mensen met een WWB-uitkering en ruim 200 mensen in de Wsw. Deze groep zal de komende jaren naar verwachting gaan groeien als gevolg van de Participatiewet. Het budget voor de re-integratie van deze mensen zal echter gaan afnemen. Nu is er (in totaal) een bedrag van ruim € 7 mln. beschikbaar, terwijl er naar verwachting in 2017 niet meer dan € 5,5 mln. beschikbaar is. De laatste indicaties van het Rijk voor het budget van 2015 (juni 2014 afgegeven) laten zien dat er een bedrag van € 6,7 mln. beschikbaar is.

De rechten van de huidige Wsw'ers blijven in stand. Daarom maken de kosten voor de Wsw op dat moment – gelet op de omvang van de totale doelgroep – bij ongewijzigd beleid een onevenredig deel uit van de totale kosten. Hierdoor is de sturing op uitstroom beperkter met een groter risico op het budget voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen als gevolg. Vanaf 2015 zal een regionale Werkkamer zich inzetten voor het plaatsen van mensen met een arbeidsbeperking op de 'garantiebanen' uit het Sociaal Akkoord. Dit zijn voormalig Wachtlijst Sw'ers en instroom van de nieuwe doelgroep, een groep die veel begeleiding nodig heeft welke gefinancierd moet worden vanuit het budget voor de re-integratie. Dit kan op termijn spanning opleveren met de re-integratie en uitstroom van de huidige WWB doelgroep.

De voorbereidingen op de wijzigingen worden binnen bestaande budgetten en het Investeringsplan Krachtig Noordoostpolder opgevangen. Voor 2015 en verder zullen incidentele en structurele middelen voor benodigde verruiming van de formatie gevonden moeten worden.

Op dit moment is het uitgangspunt de nieuwe en bestaande taken in het sociaal domein vanaf 2015 budgetneutraal uit te voeren. Noordoostpolder kent de koepelreserve sociaal domein voor incidentele risico's of investeringen (ten behoeve van het beteugelen van structurele risico's) en is er een structurele positieve stelpost in de begroting opgenomen ter grootte van € 500.000. Deze post is bij het collegeprogramma per 2015 opgeheven.

Uitvoering van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein gaat gepaard met een groei van het gemeentelijke budget.

Tegelijkertijd gaat de overheveling van budgetten gepaard met forse bezuinigingen door het Rijk op die budgetten. De grootste risico's (actualisatie van risico-inventarisatie eind 2013) zijn:

- *De Rijksbezuinigingen van 25% op het over te hevelen budget voor jeugdzorg*, terwijl zorgcontinuïteit in 2015 dient te worden geborgd, er door het Rijk een verplichting is ingesteld voor de afname van personeel van Bureau Jeugdzorg, de vraag naar jeugdzorg de afgelopen jaren jaarlijks gemiddeld 6% bedroeg, instellingen met frictiekosten te maken krijgen en Noordoostpolder een grote regionale opvangfunctie (gezinshuizen) heeft waar vooral kinderen uit andere gemeenten gebruik van maken (onduidelijk hoe financiering eruit gaat zien). Er wordt zowel lokaal (project Krachtig Noordoostpolder) als regionaal op deze risico's geanticipeerd. Maar zolang de cijfers nog ontbreken is een nadere concretisering moeilijk te maken.
- *De rijksbezuinigingen van 40% op het budget voor de huishoudelijke hulp*. Het is de verwachting dat in 2015 een Wmo Integratie-uitkering van € 2,9 mln. beschikbaar is. De Integratie-uitkering bedroeg tot 2015 € 3,7 mln. en dit betekent dus een bezuinigingstaakstelling van € 800.000. Bij gelijkblijvende omstandigheden zou de

landelijke bezuiniging op te vangen zijn met de al doorgevoerde beleidswijzigingen. Echter, er zijn meerdere onzekere factoren en er moet stilgestaan worden bij het grotere geheel van de veranderingen in het sociaal domein. Vanaf 1 januari 2015 zal er een nieuwe overeenkomst voor hulp bij huishouden afgesloten moeten worden en/of een algemene voorziening worden opgezet. Vanaf 1 januari 2015 zal er een nieuwe overeenkomst voor hulpmiddelen (rolstoelen, vervoersvoorziening, woonvoorzieningen) afgesloten worden. Op zijn vroegst op 1 januari 2015 komt er een nieuwe overeenkomst voor regiotaaxivoer. De huidige tarieven zijn ten opzichte van landelijke gegevens laag. De onzekerheid ten aanzien van de tariefstelling in de nieuwe overeenkomsten en de bezuinigingstaakstelling op bestaande en nieuwe taken in de Wmo is een aanzienlijk risico waardoor niet ingeschat kan worden of binnen het beschikbare budget gebleven kan worden.

- *De rijksbezuinigingen van 15% tot 20% op het over te hevelen budget voor de nieuwe taken in de Wmo.* Net als bij de decentralisatie bezuinigt het Rijk fors op de over te hevelen budgetten. Voor deze nieuwe taken is in de meicirculaire 2014 een bedrag genoemd van € 6,7 mln..
- *De efficiencykorting op de Rijksbijdrage Wsw,* terwijl rechten van de huidige Wsw'ers in stand blijven. Nieuw binnen de Participatiewet is het gebundeld re-integratiebudget (het voormalige participatiebudget, Rijksbijdrage Wsw en instroom nieuwe doelgroep samen). Op dit gebundeld budget wordt vooral op het voormalige deel rijksbijdrage Wsw bezuinigd in verband met efficiencykorting en geen instroom. Binnen het nieuwe Participatiebudget zal een groot deel van het geld besteed worden aan de voormalige Wsw, waardoor er relatief weinig geld voor re-integratieactiviteiten overblijft. Dit kan een risico vormen voor het BUIG: minder inspanningen op re-integratie kunnen tot gevolg hebben dat er ook minder uitstroom is en dus meer uitkeringen moeten worden verstrekt. Indien er minder geld aan de voormalige Wsw wordt besteedt, is het risico groot dat de Wsw een tekort krijgt welke ook direct voor (een deel) rekening van de gemeente zal zijn. Uitgangspunt is dat de Participatiewet budget neutraal wordt uitgevoerd. Binnen het deelproject Participatiewet zal dan ook worden onderzocht welke keuzes de gemeente kan maken om dit te realiseren. Met de Werkcorporatie wordt getracht zo effectief en efficiënt mogelijk zoveel mogelijk mensen uit te laten stromen naar werk, door werkgevers hierbij nauw te betrekken, evenals het onderwijs. Ook wordt ingezet op het effectief inzetten van beschikbare infrastructuur van Concern voor Werk om hier inkomsten te genereren.
- *Groter beroep op schuldhulpverlening en minimabeleid als gevolg van economische crisis.* Door de impact van de economische situatie zullen de kosten/uitgaven voor schuldhulpverlening en bijzondere bijstand toenemen. De beleidskoers gericht op preventie vergt eveneens een financiële investering alvorens tot een mogelijke besparing op materiele schuldhulpverlening te kunnen komen.

Rol van de raad

In samenwerking met een kerngroep van gemeenteraadsleden is er gewerkt aan een keuzenotitie (als voorbereiding op een nieuw beleidsplan sociaal domein). In dit beleidsplan worden de bestaande en nieuwe taken in het sociaal domein samengebracht in een beleidsmatig kader. Het meerjarig beleidsplan sociaal domein komt daarmee in de plaats van de gescheiden beleidsplannen voor Werk en Inkomen, minimabeleid, Wmo en Volksgezondheid en Jeugd.

Na besluitvorming over de keuzenotitie wordt het beleidsplan sociaal domein definitief vormgegeven. De planning is het beleidsplan in oktober 2014 ter besluitvorming in de gemeenteraad te hebben. Naast het proces met de gemeenteraad in de vorm van de keuzenotitie wordt actief input opgehaald en gedeeld met de Participatieraad sociaal domein (voorheen Adviesgroep WMO/WWB), cliënt- en achterbanorganisaties en partners en maatschappelijke organisaties.

- **Ontwikkeling: intergemeentelijke samenwerking**

Samenwerken met andere gemeenten wordt voor de gemeente steeds belangrijker en met decentralisaties in zicht op diverse terreinen ook onontkoombaar. Sinds 2011 werken de zes Flevolandse gemeenten samen aan de transities in het sociale domein. Tot nog toe is de samenwerking op een pragmatische wijze vorm gegeven op basis van afspraken die zijn vastgelegd in een regionaal werkplan. Het leidende principe bij de samenwerking is: *lokaal waar mogelijk, regionaal waar nodig*.

Samenwerking tussen gemeenten binnen de transities is gelet op de ontwikkelingen nodig en soms zelfs verplicht. Rond de nieuwe Jeugdwet en de nieuwe Wmo (beide kennen verplichtingen) is ervoor gekozen in principe samen te werken binnen Flevoland, in de vorm van een centrumregeling. Die is gekoppeld aan de centrumgemeente Wmo (Almere). Deze vorm wordt nu ambtelijk verder uitgewerkt.

Voor wat betreft de Participatiewet wordt er binnen de arbeidsmarktregio Flevoland samengewerkt met hetzelfde leidende principe: lokaal waar mogelijk, regionaal daar waar het meerwaarde heeft. Vanuit de Participatiewet moet regionaal worden samengewerkt binnen de Werkkamer (maken van afspraken over verbeterde samenwerking tussen gemeenten en sociale partners) en de regionale Werkgeversdienstverlening.

Financiële consequenties

De financiële consequenties van de centrumregeling zijn onderwerp van uitwerking en nu nog onbekend.

Rol van de raad

De gemeenteraden van betrokken gemeenten moeten instemmen met het oprichten of wijzigen van een centrumregeling. Dit najaar wordt de centrumregeling ter besluitvorming voorgelegd.

- **Ontwikkeling: veranderingen in bestaande sociale taken**

Ook op het gebied van bestaande taken zijn er wijzigingen, door veranderende wetgeving of wijzigingen in de lokale situatie. Bijvoorbeeld op het gebied van passend onderwijs (regie schoolbesturen) en leerlingenvervoer, combinatiefunctionarissen, maatschappelijke stage, handhaving- & sanctiebeleid, de werkgeversbenadering en armoedebelid en schuldhulpverlening.

Financiële consequenties

De personele en financiële consequenties van de wijzigingen in het passend onderwijs en leerlingenvervoer voor de gemeente zijn nog onduidelijk. De nieuwe verordening sluit aan bij het gedachtegoed van Krachtig Noordoostpolder en de Kanteling (eigen kracht). Daarnaast heeft de raad besloten om in 2015 € 150.000 te bezuinigen op het leerlingenvervoer.

Het huidig uitvoeringsprogramma voor combinatiefunctionarissen loopt eind 2014 af. Deze was gebaseerd op incidentele financiering en matchingsfinanciering met het Rijk. Het betreft

activiteiten in het kader van sport, cultuur en onderwijs en wordt uitgevoerd door sport- en cultuurcoaches. De vraag en de mogelijkheid doen zich voor om deze regeling in 2015 (en verder) te verlengen en te verbreden met een zorgcomponent.

De huidige regeling betreft de inzet van 7,9 fte, verdeeld over Carrefour en CuZa. De helft heeft een tijdelijk contract, dat vervalt bij stoppen van het programma. Voor verlenging is structureel budget nodig dat momenteel niet geraamd is. Mogelijk kan vanuit de transitie jeugdzorg een bijdrage worden geleverd aan de cofinanciering.

Het Rijk schaft de verplichte maatschappelijke stage af en bezuinigt daarmee op de middelen die nu voorhanden zijn voor de makelaarsfunctie ten behoeve van vrijwilligerswerk in brede zin en de maatschappelijke stage. De functie ondersteunt organisaties bij plaatsen van vrijwilligers en maatschappelijke stagiairs. Lange termijn doel is het bevorderen dat de stagiair van nu de vrijwilliger van de toekomst wordt.

Vanaf juni 2013 zijn gesprekken gevoerd met de scholen over de toekomst van de maatschappelijke stage. In april 2014 hebben zij besloten de huidige samenwerkingsovereenkomst tussen scholen, stagemakelaar van Carrefour en gemeente met betrekking tot de maatschappelijke stage te willen verlengen en financieel bij te dragen aan de uitvoering van de maatschappelijke stage. Dekking kan vanuit de WMO-budgetten.

Het uitvoeren van de Fraudewet vraagt extra formatie en neemt extra kosten met zich mee. Voor de jaren 2013 en 2014 is er incidenteel budget vrij gemaakt (€ 26.597 in 2013 en € 53.194 in 2014). In 2014 wordt bezien of deze formatie structureel kan worden ingevuld. Dan kan een goede inschatting worden gemaakt omdat er dan meer inzicht is in het daadwerkelijk aantal fraudezaken. Dekking kan worden gevonden uit de extra inkomsten door het opleggen van de boetes en de overgehevelde decentralisatie-taken.

In 2013 is het uitvoeringsplan werkgeversbenadering 2013-2015 vastgesteld, afgeleid uit het Sociaal Economisch Beleidsplan. Doel van de Werkgeversbenadering is om de vraag van de werkgever centraal te stellen waardoor er mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen worden geplaatst bij de werkgever. Dit heeft een positieve invloed op het WWB bestand van de gemeente. Voor de uitvoering van de werkgeversbenadering is incidenteel € 200.000 beschikbaar gesteld. De uitvoering vraagt echter om structurele formatie (1 fte a € 70.000 per jaar). De werkgeversbenadering zal vanaf medio 2014 onderdeel gaan uitmaken van de Werkcorporatie. In het budget / formatie van de Werkcorporatie, zal de extra formatie voor werkgeversbenadering worden meegenomen.

Ondersteuning van participatie van inwoners met een laag inkomen is goeddeels gebaseerd op mogelijkheid om daarvoor categoriale bijzondere bijstand te verstrekken. Hierbij geldt een wettelijke inkomensgrens van 110% van sociaal minimum. Met de voorgenomen herziening van de Wwb komt onder andere de mogelijkheid te vervallen om categoriale bijzonder bijstand te verstrekken. Dit houdt in dat de juridische basis van de bestaande Meedoen-regelingen gezocht moet worden in de Gemeentewet en/of de Wmo. Laatstgenoemde wet biedt in ieder geval ruimte om de Meedoen-bon voor chronisch zieken en gehandicapten onder te brengen. Voor deze doelgroep blijft de individuele bijzondere bijstand een mogelijkheid voor het verstrekken van een financiële tegemoetkoming. De inkomensgrens voor alle Meedoen-regelingen en bijzondere bijstand blijft gehandhaafd op 110% van het sociaal minimum

Met betrekking tot de schuldhelpverlening wordt – naast het bieden van materiële schuldhelp - het accent meer dan in het verleden gelegd op vroegsignalering en voorkoming van recidive van problematische schulden. Hiervoor zullen extra middelen nodig zijn die geraamd worden op € 60.000. Mogelijk kunnen deze middelen gedekt worden uit de extra rijksmiddelen voor

armoede- en schuldenbeleid. Wanneer bij de uitvoering aansluiting wordt gezocht bij het vigerend armoedebeleid is geen extra personele inzet te voorzien. Bij verruiming van de inkomensgrens is een stijging van de uitgaven niet te voorkomen.

Rol van de raad

- De raad wordt in het voorjaar 2015 gevraagd in te stemmen met de nieuwe verordening leerlingenvervoer.
- De vraag is of gemeente, onderwijsinstellingen en stagebiedende organisaties de maatschappelijke stage in stand willen houden. (Deze vraag is een van de onderwerpen in de keuzenotitie ter voorbereiding op het beleidsplan sociaal domein).
- Ook de verruiming van de inkomensgrens wordt op dat moment voorgelegd aan de raad.
- De raad wordt gevraagd of zij akkoord kan de extra rijksmiddelen voor armoede- en schuldenbeleid mede in te zetten voor vroegsignalering en voorkomen van recidive van problematische schulden bij inwoners.

Verdieping

De veranderingen in het sociale domein

Decentralisatie Jeugdzorg

Op dit moment is de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg verdeeld over het Rijk, provincies, gemeenten en verzekeraars. Dit gaat veranderen. De verantwoordelijkheid voor de gehele jeugdzorg ligt per 1-1-2015 bij gemeenten. Hiervoor is een nieuw wettelijk kader vastgesteld (de Jeugdwet) waarin de verantwoordelijkheden van gemeenten zijn vastgelegd. Met de wijziging van het jeugdstelsel wil het kabinet dat het jeugdstelsel eenvoudiger wordt. Dat is nodig om een snellere en effectievere inzet van zorg mogelijk te maken.

De verantwoordelijkheid van gemeenten betreft voor de volgende zaken:

- Ambulante jeugdhulp
- Jeugdbescherming
- Jeugd GGZ
- Jeugd VB
- Jeugdreclassering
- JeugdzorgPlus
- Pleegzorg
- Residentiele jeugdhulp
- Vervoer
- Clientondersteuning
- Vertrouwenswerk

De Jeugdwet geeft gemeenten een zorgplicht (de jeugdhulpplicht). Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor een toereikend en passend aanbod.

De gemeente heeft (mede in samenwerking met de overige Flevolandse gemeenten en de provincie) in een transitieplan aangegeven hoe de decentralisatie in aanloop naar 2015 wordt aangepakt. Tevens is in een Regionaal Transitiearrangement vastgelegd hoe de zorgcontinuïteit in 2015 wordt geborgd.

Uit de door het Rijk verstrekte informatie blijkt dat in 2012 1.670 jongeren een vorm van jeugdzorg kregen in de gemeente

Invoering Wmo 2015

Het Rijk is voornemens het stelsel van langdurige zorg te herzien. Dit heeft gevolgen voor de huidige Wmo, de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de AWBZ. Voor gemeenten betekent het dat

hun takenpakket onder de Wmo groeit. Hiervoor stelt het Rijk een geheel nieuwe Wmo op. Het wetsvoorstel is inmiddels door de Tweede Kamer vastgesteld.

De gemeente krijgt in aanvulling op de huidige taken in de Wmo een aantal nieuwe taken. Een aantal functies uit de AWBZ wordt namelijk geschrapt en overgeheveld naar gemeenten. Het betreft de volgende taken:

- Begeleiding individueel.
- Begeleiding groep.
- Kortdurend verblijf.
- Persoonlijke verzorging (althans 5% daarvan: ondersteuning bij algemene dagelijkse levensverrichtingen).

Op dit moment kent de gemeente in het kader van de Wmo 2.200 unieke cliënten, waarvan ongeveer 1.200 hulp bij het huishouden ontvangen. Door de nieuwe Wmo komen er naar verwachting bijna 1.800 cliënten bij. Mogelijk overlapt een deel met de huidige cliënten, maar doordat gegevens nu enkel geanonimiseerd beschikbaar zijn is dat nog niet vast te stellen.

Invoering Participatiewet

Het kabinet voert per 1 januari 2015 de Participatiewet in. Een wetsvoorstel is hiertoe ingediend. De Participatiewet vervangt de huidige WWB. Tevens wordt de Wsw afgeschaft ('sterfhuiskonstructie') en de toegang tot de Wajong beperkt. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.

Indien de Participatiewet wordt ingevoerd als voorgesteld dan betekent dat:

- De uitgangspunten van de WWB blijven in stand (eigen risico op BUIG).
- Nieuw gebundeld re-integratiebudget (participatiebudget, rijksbijdrage Wsw en instroom nieuwe doelgroep), waarop wordt bezuinigd (mn. op deel rijksbijdrage Wsw) i.v.m. verminderde instroom Wsw en efficiencykorting.
- Wsw wordt afgeschaft, geen instroom meer, wachtlijst verval, rechten plichten zittend bestand blijven in stand.
- Vanaf 2015 *kan* beschut werk aangeboden worden.
- Wajong enkel toegankelijk voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. Huidige Wajongers worden herkeurd, maar blijven bij UWV.
- Garantstelling werkgevers voor 100.000 banen, maar eerste jaren enkel toegankelijk voor Wajong.
- Regionaal Werkbedrijf in elke arbeidsmarktregio.
- Nieuw instrument: loonkostensubsidie
- Aanscherping van regime WWB (o.a. tegenprestatie, strengere sancties).

Veranderingen in bestaande taken

Ook ten aanzien van bestaande taken wijzigt het een en ander de komende jaren vanwege veranderende wetgeving of wijzigingen in de lokale situatie.

Passend onderwijs en leerlingenvervoer

Per 1 augustus 2014 voert het Rijk Passend Onderwijs in. Passend onderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen in de toekomst een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgen, thuis nabij. De regie voor Passend Onderwijs ligt bij het onderwijs. Gevolg van de invoering van Passend Onderwijs is dat de verordening Leerlingenvervoer wordt aangepast. De wijzigingen houden in dat gekeken wordt naar wat er redelijkerwijs van ouders en leerlingen gevraagd kan worden die voortgezet speciaal onderwijs volgen. Zij kunnen alleen aanspraak maken op een vervoersvoorziening als zij vanwege hun handicap op ander vervoer dan

openbaar vervoer zijn aangewezen. Of als ze vanwege hun handicap niet zelfstandig van openbaar vervoer gebruik kunnen maken.

De personele en financiële consequenties van deze wijzigingen voor de gemeente zijn nog onduidelijk. De nieuwe verordening sluit aan bij het gedachtegoed van Krachtig Noordoostpolder en de Kanteling (eigen kracht).

Combinatiefunctionarissen

Het huidig uitvoeringsprogramma loopt eind 2014 af. Deze was gebaseerd op incidentele financiering en matchingsfinanciering met het Rijk. Het betreft activiteiten in het kader van sport, cultuur en onderwijs en wordt uitgevoerd door sport- en cultuurcoaches. De vraag en de mogelijkheid doen zich voor om deze regeling in 2015 (en verder) te verlengen en te verbreden met een zorgcomponent.

De huidige regeling betreft de inzet van 7,9 fte, verdeeld over Carrefour en CuZa. De helft heeft een tijdelijk contract, dat vervalt bij stoppen van het programma. Voor verlening is structureel budget nodig dat momenteel niet geraamd is. Mogelijk kan vanuit de transitie jeugdzorg een bijdrage worden geleverd aan de cofinanciering. Op dat moment kan ook de signalerings- en doorverwijfsfunctie naar het speciaal onderwijs op andere wijze ingevuld worden. Beleidsdoelen ten aanzien van sport zullen in een dergelijk opzet veranderen.

Maatschappelijke stage

Het Rijk schaft de verplichte maatschappelijke stage af en bezuinigt daarmee op de middelen die nu voorhanden zijn voor de makelaarsfunctie ten behoeve van vrijwilligerswerk in brede zin en de maatschappelijke stage. De functie ondersteunt organisaties bij plaatsen van vrijwilligers en maatschappelijke stagiairs. Lange termijn doel is het bevorderen dat de stagiair van nu de vrijwilliger van de toekomst wordt.

De vraag is of gemeente, onderwijsinstellingen en stagebiedende organisaties de maatschappelijke stage in stand willen houden. Deze vraag is een van de onderwerpen in de keuzenotitie die de gemeenteraad opstelt ter voorbereiding op het beleidsplan sociaal domein. Vanaf juni 2013 zijn gesprekken gevoerd met de scholen over de toekomst van de maatschappelijke stage. In april 2014 hebben zij besloten de huidige samenwerkingsovereenkomst tussen scholen, stagemakelaar van Carrefour en gemeente met betrekking tot de maatschappelijke stage te willen verlengen en financieel bij te dragen aan de uitvoering van de maatschappelijke stage. Dekking kan vanuit de WMO-budgetten.

Handhaving & sanctiebeleid

Per 1 januari 2013 is de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (kortweg de Fraudewet) in werking getreden. De Fraudewet wijzigt de WWB, IOAZ en de IOAW en regelt dat fraude met uitkeringen op het gebied van sociale zaken en werkgelegenheid zwaarder bestraft wordt.

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Ondersteuning van participatie van inwoners met een laag inkomen is goeddeels gebaseerd op mogelijkheid om daarvoor categoriale bijzondere bijstand te verstrekken. Hierbij geldt een wettelijke inkomensgrens van 110% van sociaal minimum. Met de voorgenomen herziening van de Wwb komt onder andere de mogelijkheid te vervallen om categoriale bijzonder bijstand te verstrekken.

Voorts is in het regeerakkoord voorzien, dat de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) én de Compensatieregeling eigen risico (CER) die voor de doelgroep

van toepassing is, wordt afgeschaft. De Wtcg voorziet in een inkomensafhankelijke, financiële tegemoetkoming voor de doelgroep. De rijksbudgetten die met het afschaffen van de Wtcg en CER vrijvallen worden na toepassing van een korting, overgeheveld naar het sociaal domein van het Gemeentefonds. Gemeenten beschikken over beleids- en bestedingsruimte om het budget binnen het sociaal domein in te zetten voor ondersteuning op maat van inwoners met chronische ziekte en/of beperking en daarmee samenhangende meerkosten. Er is een ruim politiek draagvlak in de gemeente voor bieden van ondersteuning (ten behoeve van participatie) aan inwoners met een laag inkomen en aan de groep van chronisch zieken en gehandicapten.

Om de ondersteuning van participatie van inwoners met een minimum inkomen in de huidige vorm voort te kunnen zetten, kan worden volstaan met *switch* van de juridische basis. Het verstrekken van een financiële tegemoetkoming (zoals in de vorm van de meerdoenbon) ter ondersteuning van de participatie van de doelgroep kan worden gebaseerd op de zorgplicht van gemeenten voor haar inwoners zoals deze is neergelegd in de Gemeentewet.

Voor de financiële tegemoetkoming van de groep van chronisch zieken en gehandicapten biedt o.a. de nieuwe Wmo daarvoor ruimte in het kader van individueel maatwerk. Maar ook kan de desbetreffend financiële tegemoetkoming worden vertrekt in de vorm van individuele bijzondere bijstand.

Wanneer bij de uitvoering aansluiting wordt gezocht bij het vigerend armoedebeleid is geen extra personele inzet te voorzien. Bij verruiming van de inkomensgrens is een stijging van de uitgaven niet te voorkomen. Dit is onderwerp van de keuzenotitie.

Keuzenotitie en Beleidsplan sociaal domein

Op 30 juni stelde de raad de keuzenotitie vast, ter voorbereiding op een nieuw beleidsplan sociaal domein. In het beleidsplan worden de bestaande en nieuwe taken in het sociaal domein samengebracht in een beleidsmatig kader. Het meerjarig beleidsplan sociaal domein komt daarmee in de plaats van de gescheiden beleidsplannen voor Werk en Inkomen, minimabeleid, Wmo en Volksgezondheid en Jeugd.

Om de gemeenteraad in staat te stellen hun budgettaire en kaderstellende rol in dit proces (ondanks de tijdsdruk) te vervullen is ervoor gekozen de keuzenotitie op te stellen. Een kerngroep van raadsleden heeft 13 onderwerpen gekozen. Hierop zijn per onderwerp twee of drie opties uitgewerkt met oog voor de financiële, maatschappelijke en organisatorische consequenties van de verschillende opties.

Naast het proces met de gemeenteraad in de vorm van de keuzenotitie wordt actief input opgehaald en gedeeld met de Participatieraad sociaal domein (voorheen Adviesgroep WMO/WWB), cliënt- en achterbanorganisaties en partners en maatschappelijke organisaties.

Interne organisatie

Uitvoering van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein vraagt organisatiebreed om formatie (aanvulling of anders in te zetten) en om andere/aanvullende competenties en kennis bij medewerkers.

In het thema interne organisatie wordt de impact voor de organisatie in beeld gebracht:

- Personeel (formatie, functies, competenties, opleiding)
- Organisatie (interne verhoudingen en externe verhoudingen)
- Processen (werkprocessen, administratieve processen, afstemming en overleg)
- Informatievoorziening/ICT (registratie, monitoring, signalering, bijsturing, rapportages, backoffice en frontoffice)
- Management (aansturing, span of control)
- Financiën (omvang en verantwoordelijkheid, inzet en monitoring)

De consequenties van de decentralisaties zullen vanwege de omvang en de complexiteit naar verwachting niet alleen het cluster MO en het cluster WIZ beïnvloeden, maar ook het cluster FPC, het cluster Advies, het cluster KCC, het cluster Informatie en mogelijk andere clusters. De impact wordt voor de voornoemde clusters in beeld gebracht, waarbij alle aspecten zoals hiervoor opgesomd aan de orde komen. Vanuit de impactanalyse wordt een inrichtingsplan opgesteld.

In 2014 wordt alles binnen bestaande budgetten en het Investeringsplan Krachtig Noordoostpolder opgevangen. Voor 2015 en verder zullen incidentele en structurele middelen gevonden moeten worden (afhankelijk van de impact).

Klantbenadering

In de uitgangspuntennotitie is vastgelegd dat vanaf 2015 communicatie en informatievoorziening hoofdzakelijk digitaal plaats vindt in het sociaal domein. Informatie wordt ontsloten via een algemeen systeem. Persoonlijke (face-to-face) toegang tot informatie loopt niet langer via verschillende loketten maar is beschikbaar in dorpen en wijken via de sociale teams.

De sociale teams vormen ook de basis van de dienstverlening in het sociaal domein aan inwoners die het (tijdelijk) niet op eigen kracht of met behulp van hun omgeving redden. Het is eveneens de toegang tot professionele vormen van zorg en ondersteuning. Een eerste team is eind 2013 gestart. Een tweede en derde team zijn rond de zomer operationeel. Voor directe interventie bij crisis is een lokaal interventieteam in de maak, dat gekoppeld is aan het regionale AMHK.

De vorm van de nieuwe (digitale) informatievoorziening wordt in de loop van 2014 ontwikkeld. Voor de tussentijd zijn afspraken gemaakt met partners om vragen van inwoners zoveel mogelijk te inventariseren, te bundelen en weer als vraag & antwoord te delen.

Samenwerking externe partners

Naast de samenwerking op uitvoerend niveau in de sociale teams wordt de samenwerking op strategisch niveau vormgegeven door een strategisch overleg sociaal domein. Dit strategisch overleg is agendasettend, neemt in de uitvoering ervaren knelpunten weg en bewaakt de diversiteit en stabiliteit van het totale veld van organisaties in het sociale domein.

Samenwerking tussen gemeenten binnen de transities is gelet op de ontwikkelingen nodig en soms zelfs verplicht. Voor wat betreft de regionale samenwerking rond de nieuwe Jeugdwet en de nieuwe Wmo is ervoor gekozen dat dit in principe op Flevolands niveau plaats vindt. Binnen de samenwerking is oog voor de eigen identiteit van gemeenten. Voor welke taken/thema's moet er een samenwerkingsconstructie komen?

Taken/thema's	Kader
Pleegzorg	Jeugdwet
24-uurszorg (wettelijk verplicht)	Jeugdwet
Crisisopvang	Jeugdwet
Jeugd GGZ (wettelijk verplicht)	Jeugdwet
Jeugdbescherming en jeugdreclassering (wettelijk verplicht)	Jeugdwet

JeugdzorgPlus (wettelijk verplicht)	Jeugdwet
AMHK - Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (wettelijk verplicht)	Jeugdwet & WMO 2015
Maatschappelijke opvang (wettelijk)	Huidige WMO (centrumgemeente)
Vrouwenopvang (wettelijk)	Huidige WMO (centrumgemeente)
OGGZ	Huidige WMO (centrumgemeente)
Verslavingsbeleid	Huidige WMO (centrumgemeente)
Huiselijk geweld	Huidige WMO (centrumgemeente)
Beschermd wonen	WMO 2015 (centrumgemeente)
Inloopvoorziening GGZ	WMO 2015 (centrumgemeente)

De samenwerking in het kader van jeugd spitst zich vooral toe op de waarborging en inkoop van de jeugdhulp die de lokale situatie overstijgt. Er wordt geen juridische vorm voorgeschreven.

De samenwerking in het kader van de Wmo betreft bestaande taken waarvoor de constructie van de centrumgemeente wettelijk verplicht is (tot en met 2017) en het betreft nieuwe taken vanaf 1 januari 2015. Voor deze nieuwe taken is het construct van de centrumgemeente verplicht (tot en met 2017) met uitzondering van het AMHK (geen juridische vorm voorgeschreven).

Uitgangspunten voor vormgeving regionale samenwerking

Voor de vormgeving van de regionale samenwerking op voornoemde taken en thema's zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd:

- Voorkomen dat er een lappendeken ontstaat van verschillende samenwerkingsvormen;
- publiekrechtelijke samenwerking;
- recht doen aan bestaande samenwerkingsvormen die nauw raken aan of gemengd zijn met de (nieuwe) taken;
- zo 'lean' en eenvoudig mogelijk, ook in organisatie;
- politieke invloed van individuele gemeenteraden en zeggenschap van individuele gemeenten geborgd;
- sturing in relatie opdrachtgever – opdrachtnemer;
- mogelijkheid om gewenste randvoorwaarden toe te voegen.

In het BOTSD (Bestuurlijk Overleg Transitie Sociaal Domein Flevoland) hebben de portefeuillehouders geconcludeerd dat de meest werkbare optie voor de regionale samenwerking voor AWBZ/WMO en de Jeugdwet, de optie van een centrumregeling gekoppeld aan de centrumgemeente is. Deze vorm wordt nu ambtelijk verder uitgewerkt.

Een centrumregeling valt onder de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr). De samenwerking vindt plaats in een netwerkconstructie, in tegenstelling tot samenwerking in een zelfstandige organisatie, zoals een openbaar lichaam. In een centrumregeling dragen de gastgemeenten de uitvoering van taken op aan een 'centrumgemeente' en maken daarover afspraken. In deze constructie komen de financiële middelen binnen bij de individuele gemeenten en worden op basis van de gemaakte afspraken ingezet of (deels) overgedragen.

Een centrumregeling is relatief eenvoudig te organiseren, omdat samenwerking plaatsvindt op contractuele basis. Er kunnen contractuele afspraken worden gemaakt over zeggenschap, inzet van budgetten, risicoverdeling e.d. Binnen de centrumregeling kan gekozen worden voor een enkelvoudige of meervoudige variant. Bij de enkelvoudige variant worden alle taken

neergelegd bij 1 centrumgemeente. Bij de meervoudige variant worden de taken gespreid over meerdere centrumgemeenten.

In beginsel kent een centrumregeling geen afstemmings- of beslisorgaan. De gastgemeenten kunnen wel algemene instructies geven over de taakuitoefening of specifieke instructies in concrete gevallen. Het huidige BOTSD Flevoland zou daar mogelijk een rol in kunnen vervullen.

Een centrumregeling sluit (inhoudelijk en organisatorisch) aan op de centrumgemeente constructie, maar biedt betere mogelijkheden om contractueel afspraken te maken over zeggenschap, inzet budgetten, risicoverdeling en solidariteit. De inbreng en zeggenschap van de regiogemeenten krijgen zo een 'upgrade'. Daarnaast biedt deze constructie de ruimte voor een overbruggingsperiode van 2015-2017, waarbinnen de samenwerking (in 2016) kan worden geëvalueerd. In 2017 kan dan worden voorgesorteerd op de definitief gewenste vorm per 2018.

De gemeenteraden van betrokken gemeenten moeten instemmen met het oprichten of wijzigen van een centrumregeling.

Financiën en verantwoording

Uitvoering van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein gaat gepaard met een groei van het gemeentelijke budget. Het Rijk bundelt de budgetten voor het sociaal domein (bestaande budgetten en nieuwe budgetten) vanaf 2015 in het zogenaamde sociaal deelfonds. Alleen het budget BUIG (uitkeringsverstrekking) wordt daar niet aan toegevoegd. Het beeld is dat voor de decentralisaties in elk geval de eerste drie jaren, de financiële middelen apart zichtbaar binnen de algemene uitkering beschikbaar komen. Alle gemeentelijke lasten voor de gedecentraliseerde taken moeten gescheiden worden vastgelegd in de eigen verslaglegging en separaat worden verantwoord naar het rijk. Overschotten mogen in een reserve worden ondergebracht en besteed worden in een volgend jaar, tekorten zijn voor eigen rekening van gemeenten.

Tegelijkertijd gaat de overheveling van budgetten gepaard met forse bezuinigingen door het Rijk op die budgetten. Hoewel de begroting van de gemeente dus enorm gaat groeien, is het noodzakelijk bij te sturen op uitgaven om niet direct in de rode cijfers te belanden. Grootste risico's zijn hierin:

- De bezuinigingen op het budget voor jeugdzorg, terwijl zorgcontinuïteit in 2015 verplicht is.
- De bezuinigingen op de Wsw, terwijl rechten van de huidige Wsw'ers in stand blijven.
- De bezuinigingen op het budget voor de huishoudelijke hulp.
- De bezuinigingen op het budget voor de nieuwe taken in de Wmo. Zeker als ook daar zorgcontinuïteit verplicht wordt gesteld.

Op dit moment is het uitgangspunt de nieuwe en bestaande taken in het sociaal domein vanaf 2015 budgetneutraal uit te voeren. De gemeenteraad gaat in de keuzenotitie nog een uitspraak doen over dit uitgangspunt. Noordoostpolder kent de koepelreserve sociaal domein voor incidentele risico's of investeringen (ten behoeve van het beteugelen van structurele risico's) en is er een structurele positieve stelpost in de begroting opgenomen ter grootte van € 500.000. Deze post is bij het collegeprogramma per 2015 opgeheven.

Financieel toezicht

Financieel toezicht van en op gemeenten is de afgelopen jaren belangrijker geworden en zal verder uitgebouwd worden, mede door de groeiende risico's (zie hiervoor) in het sociale domein.

Het zal volgens het rijk een proces van ten minste drie jaren worden voor dat het beleid en dus de drie begrotingsvragen: "Wat willen wij bereiken?, Wat gaan wij er voor doen? en Wat mag het kosten?" helder ingevuld kunnen worden door gemeenten.

Voor een goede uitvoering van de nieuwe taken zullen taken buiten de gemeentelijke organisatie worden geplaatst. Dat zal per taak en zelfs binnen taken kunnen verschillen. In alle gevallen is het cruciaal dat aan de voorkant (bij het sluiten van contracten, opstellen van subsidiebeschikkingen en -voorwaarden, bepalen van juridische en organisatorische vormgeving van uitvoeringsarrangementen) de capaciteit en competenties van de uitvoeringsorganisaties in lijn worden gebracht met nieuwe taken, aansturing, toezicht, vaststelling van het financiële kader en hoe moet worden aangesloten op de begrotingscyclus (kaders, sturing en verantwoording) van de gemeente. Een goede risico-inventarisatie, risicoanalyse en adequaat risicomanagement maken hier onderdeel van uit.

Voorzieningen

Als gevolg van de decentralisaties krijgt de gemeente een groeiende verantwoordelijkheid ten aanzien van de ondersteuning van inwoners die niet op eigen kracht kunnen deelnemen aan de samenleving. In het kader van het Project Krachtig Noordoostpolder wordt gewerkt aan een integraal assortiment van ondersteuningsvormen. Hierbij worden als belangrijke uitgangspunten gehanteerd:

- daar waar mogelijk een beweging van zorg naar welzijn;
- informeel, algemeen en collectief waar het kan, individueel waar het moet;
- maximale flexibiliteit om in te kunnen spreken op vragen van inwoners en de ervaringen

Op dit moment lopen (bestuurlijke aanbestedings)trajecten voor dagactiviteiten (0-100 jaar), ondersteuning thuis (0-100 jr.) en huishoudelijke hulp. Voor de zomer van 2014 worden deze afgerond. Tevens is de Werkcorporatie in oprichting (operationeel vanaf juli 2014) en wordt regionaal specialistische jeugdhulp ingekocht en een AMHK (Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling) ingericht.

Medezeggenschap

Voor wat betreft de medezeggenschap van inwoners, doelgroepen en professionals worden minimaal de wettelijke verplichtingen geborgd. Bepalend in de feitelijke vormgeving is echter de ambitie in het sociaal domein zaken passend te organiseren in mens- en contextgedreven vormen. Om de betrokkenheid van inwoners, doelgroepen en professionals bij beleidsontwikkeling te garanderen (dus bovenop de signalen die in de dagelijkse uitvoeringspraktijk worden opgedaan en worden benut op casusniveau) en aan de minimale wettelijke vereisten te voldoen, is de Adviesgroep WMO/WWB ontwikkeld tot een Participatieraad sociaal domein. Tevens worden er passende meedenkgroepen georganiseerd rond actuele en incidentele thema's en organiseert de gemeente met regelmaat grotere bijeenkomsten voor partners, cliënt- en achterbanorganisaties.

ICT en informatievoorziening

Naast de inhoud van beleid, de extra taken die moeten worden uitgevoerd hebben de 3 decentralisaties ook invloed op de werkprocessen en er zijn vraagstukken op het gebied van informatiesystemen die de integrale werkwijze ondersteunen. Effectieve inzet van ICT en het

realiseren van koppelingen tussen basisregistraties, standaardiseren van gegevenssets zijn van belang voor het effectief uitvoeren van de nieuwe taken

Een groot nieuw ICT-systeem realiseren voor 1 januari 2015 is niet realistisch. Door VNG en KING wordt geadviseerd op dit moment om géén grootschalige software investering te doen voor de lange termijn. In de eerste plaats adviseert KING om door slim met elkaar te verbinden van bestaande systemen uit de domeinen.

In aansluiting op het advies van KING/VNG heeft de werkgroep binnen Noordoostpolder geïnventariseerd welke applicaties noodzakelijk zijn om per 1 januari 2015 de taken uit te kunnen voeren. Op basis van het feit dat er nog veel onduidelijkheden zijn aangaande de technische voorwaarden, kosten en de mogelijke korte implementatietermijn wordt als uitgangspunt genomen om de huidige applicaties in het sociale domein als uitgangspunt te nemen voor een periode van circa 2 jaar.

Voor de planning en de implementatie geldt dat het zwaartepunt in de tweede helft van 2014 ligt en vooral op het laatste kwartaal. Voor de beschreven applicaties geldt de volgende prioritering:

1. Aansluiting CORV (Collectieve Opdracht Routeer Voorziening) (wettelijke verplichting)
2. Applicatie voor uitvoering nieuwe taken op het gebied van jeugd.
3. Applicatie voor regievoering sociaal team.

Investering

De releases van de bestaande applicaties zijn opgenomen in de begroting en het softwarebudget van het cluster Informatie. Voor aanschaf van nieuwe applicaties heeft de clustermanager WIZ €100.000,- opgegeven voor 2014. Op dit moment is nog niet aan te geven of dit budget voldoende is voor de aanschaf, implementatie en de noodzakelijke koppelingen omdat niet alle specificaties duidelijk zijn. De normbedragen voor ICT als gevolg van de 3 decentralisaties worden geschat op structureel €2,- per inwoner/ jaar.

Kwaliteit

In het kader van de decentralisatie krijgt de gemeente een grote hoeveelheid data van diverse instellingen. Deze datadumps kunnen plaatsvinden vanaf mei 2014, dit is mede afhankelijk van definitieve wetgeving op de terreinen. Een vraagstuk is de kwaliteit van de te ontvangen data. De datakwaliteit en de werkzaamheden die verricht moeten worden om dit op orde te brengen kunnen invloed hebben op de benodigde capaciteit en de planning.

Capaciteit

Voor de implementatie van de informatievoorziening wordt betrokkenheid en uren gevraagd vanuit het project Krachtig Noordoostpolder en vooral de cluster WIZ (bedrijfsbureau), Informatie en Advies. Deze informatie is nog niet nader te specificeren en is nog niet in alle gevallen opgenomen in de clusterplannen.

In relatie tot het project Dienstverlening, o.a. de digitalisering van werkprocessen en koppelingen met Verseon kan er spanning ontstaan op de beschikbare capaciteit bij de verschillende clusters. Wanneer deze situatie zich voordoet zal er gekeken moeten worden naar de prioritering van werkzaamheden, in de lijnorganisatie en projecten, en eventuele inhuur van capaciteit om de noodzakelijke trajecten voor 1 januari 2015 af te ronden.

Risicoparagraaf

Mede naar aanleiding van de drie decentralisaties en de toenemende druk op de diverse afzonderlijke (rijks- en gemeente) budgetten in het sociaal domein, is in 2012 een totaal

meerjarenoverzicht gemaakt van de budgetten in het sociaal domein. Op basis van dat overzicht is een kwalitatieve en kwantitatieve risico-inventarisatie gemaakt en de koepelreserve Sociaal Domein ingesteld. Eind 2013 is de inventarisatie geactualiseerd voor het jaar 2014 en de jaren 2015 en verder. Op basis van de inventarisaties in 2012 en 2013 zijn besluiten genomen ten aanzien van te nemen beleidsmaatregelen, de omvang en inzet van de koepelreserve Sociaal Domein en de investeringen in het sociaal domein in 2014 (Investeringsplan 2014).

In het gemeentelijk sociaal domein doen zich grofweg twee soorten financiële risico's voor. Op de eerste plaats zijn dat risico's die te beheersen zijn met beleidsmaatregelen. Daarnaast zijn er risico's die slechts beperkt door beleidsmaatregelen te beheersen zijn.

Voor wat betreft het eerste soort zijn beheersmaatregelen actueel verwerkt in de geldende beleidsplannen (en worden verwerkt in de nieuw op te stellen beleidsplannen) of jaarlijks te actualiseren uitvoeringsplannen (bijvoorbeeld het Uitvoeringsplan WMO of Investeren in Bezuinigen). Tevens wordt op korte termijn bijgestuurd gedurende het jaar op de daarvoor geëigende momenten in de P&C cyclus.

De beperkt te beheersen risico's betreffen voornamelijk de opneideregelingen, zoals de verstrekking van bijstandsuitkeringen (BUIG), de compensatieplicht (WMO) en het minimabeleid. Ook de financiële risico's in gemeenschappelijke regelingen zijn beperkt beheersbaar, omdat het bijsturend vermogen beperkter is. Denk bijvoorbeeld aan een niet-sluitende begroting van of financiële tegenvallers bij de GGD of de GR IJsselmeergroep. Wanneer dergelijke risico's zich daadwerkelijk voordoen kunnen zij een aanzienlijke impact op het weerstandsvermogen van de gemeente hebben. Met de huidige koepelreserve Sociaal Domein, die op basis van de risico-inventarisaties is gesteld op een benodigde omvang van € 6 mln. , kunnen de incidentele risico's worden opgevangen en kunnen beleidsmatig onderbouwde investeringen ten behoeve van het structureel beheersen van risico's worden gedekt.

Uitvoering van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein gaat gepaard met een groei van het gemeentelijke budget. Tegelijkertijd gaat de overheveling van budgetten gepaard met forse bezuinigingen door het Rijk op die budgetten. Deze staan beschreven bij 'financiële consequenties' in de hoofdtekst.

3. Economische ontwikkeling

3.1 Werk en economie

- **Ontwikkeling: Meer inzet op Emmeloord als World Potato City**

In september 2014 is het Agro-foodcluster van start gegaan. Het cluster wordt in de opstartfase mede gefinancierd uit de Zuiderzeelijngelden en is een samenwerkingsverband van bedrijven, kennisinstellingen en onderwijs wat moet resulteren in goed opgeleid personeel, innovaties en werkgelegenheid. Ook de vermarketing van Emmeloord als World Potato City wordt (voor een deel) bij het cluster neergelegd. Tevens zijn er in samenwerking met de provincie en het OMFL (Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland) (bestuurlijke) inspanningen gedaan om internationale contacten te leggen, welke vervolgens door de ondernemers opgepakt kunnen worden onder begeleiding van het Agro-foodcluster. De gemeente faciliteert dit proces.

Daarnaast maakt World Potato City onderdeel uit van de bredere gebiedspromotie van "Buitengewoon". In het 3^e en 4^e kwartaal van 2014 willen we samen met burgers, bedrijfsleven en recreatieve ondernemers in gesprek op welke wijze we de gebiedspromotie op het gebied van wonen, werken en recreëren vorm willen gaan geven na 1 januari 2015. De raad wordt hier ook bij betrokken.

Financiële consequenties

Kosten worden waarschijnlijk gedekt vanuit de Zuiderzeelijngelden.

Rol van de raad

De raad wordt betrokken bij het proces van de bredere gebiedspromotie.

- **Ontwikkeling: Stimuleren van meedenkende ondernemers en revitalisering**

Doel is om ondernemers nog meer te betrekken bij ontwikkelingen in het gebied en ze mee te laten denken over thema's zoals inkoopbeleid, Buitendijkse Haven en Zuiderzeelijngelden. De uitwerking volgt in de loop van 2014. Daarnaast worden ondernemers ingezet als ambassadeurs van de gemeente die helpen om nieuwe bedrijven naar Noordoostpolder te halen als acquisitie.

Financiële consequenties

Een structurele last van € 100.000 per jaar, met ingang van 2015. Is opgenomen in de financiële vertaling van het coalitieakkoord voor ondernemersloket en ondernemersdenktank.

Rol van de raad

De raad wordt geïnformeerd over de voortgang van het ondernemersloket en de ondernemersdenktank.

- **Ontwikkeling: De vruchten plukken van het windpark**

Het windmolenpark is momenteel in aanbouw. Er wordt ingezet op spin-off van het windmolenpark, onder andere in de vorm van werkgelegenheid voor onze inwoners. Hiervoor heeft het werkgeversteam contacten gelegd en probeert plaatsen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast is er planvorming voor de ontwikkeling van een bezoekerscentrum.

Financiële consequenties

Vooralsnog niet van toepassing.

Rol van de raad

De raad wordt geïnformeerd over de voortgang.

- **Ontwikkeling: groeiend belang recreatie en toerisme**

Het aandeel van de sector recreatie en toerisme in de werkgelegenheid groeit. Met de Recreatievisie Noordoostpolder 2012-2016 wordt ingezet op groei van deze werkgelegenheid door onder andere promotie, het ontwikkelen van projecten en productontwikkeling. Ondernemers van de sector recreatie en toerisme kunnen deels gebruik maken van de beschikbare middelen vanuit de Recreatievisie en worden hiervoor ook uitgedaagd door de gemeente. Onder andere door verbindingen te leggen tijdens bijeenkomsten van de RONOP (de Recreatie Ondernemers in de Noordoostpolder) en het toeristisch platform.

Financiële consequenties

De acties worden gedekt vanuit de Recreatievisie.

Rol van de raad

De raad wordt geïnformeerd over de voortgang.

4. Dienstverlening en besturen

4.1 Dienstverlening en digitalisering

- **Ontwikkeling: van generalisten naar specialisten voor betere dienstverlening**

De dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen aantoonbaar verbeteren, dat is de focus van het project Dienstverlening. Binnen het project is een aantal subdoelen gesteld:

- Verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven, d.m.v. het leveren van maatwerk en kwalitatief hoogwaardige diensten en producten.
- Verbetering en stroomlijning van de bedrijfsvoering, d.m.v. verdere digitalisering van processen en systemen.
- Uitvoering geven aan wet- en regelgeving, in de vorm van de decentralisaties in het sociale domein en het Nationaal Uitvoeringsprogramma als het gaat om e-dienstverlening.

Financiële consequenties

Deze omschakeling vergt een aantal investeringen, voordat ze het gewenste resultaat opleveren. Er is onderzocht in hoeverre dit ingepast kan worden binnen de bestuursdienst. Aanvullend budget is nodig: € 50.000 in 2015, € 150.000 in 2016 en € 150.000 in 2017.

Rol van de raad

Akkoord op investeringen om op te nemen in de programmabegroting 2015 – 2018.

Verdieping

Processen

Processen zullen zich niet langer beperken tot uitsluitend het gemeentelijk domein. Er zullen afspraken moeten worden gemaakt met andere maatschappelijke organisaties over de feitelijke gang van processen, maar ook over voortgang en kwaliteit. De sturing erop wordt complexer en vraagt om gespecialiseerde systemen en medewerkers.

Automatisering

Wat voor de processen geldt, geldt ook voor de automatisering. Gemeentelijke systemen zullen moeten kunnen communiceren met systemen van andere organisaties. We zullen ook steeds meer gegevens gaan delen met onze beoogde ketenpartners. Dit vraagt om flexibilisering van de ICT-omgeving. Hiervoor is in de infrastructurele sfeer de basis al gelegd. De ICT-omgeving zal moeten worden ingericht op basis van een architectuur om orde en overzicht in de samenhang van applicaties, gegevens en documenten te behouden. Uiteraard is de beveiliging en afscherming van gegevens daarbij een belangrijk kwestie.

Personeel

Hoewel de digitalisering zal leiden tot een vermindering van benodigde menskracht in de gestandaardiseerde processen, zal het leveren van maatwerk in de complexere situaties juist een meer gespecialiseerde inzet vragen. Dus daar waar lager geschoolde procesarbeid verdwijnt, zullen hoger opgeleiden hun inzet moeten plegen aan de poort en in de keten met andere organisaties. Omdat processen en systemen een steeds belangrijker plek gaan innemen zal de behoefte aan gespecialiseerde functionarissen voor ontwerp en beheer van systemen toenemen. De regierol die de gemeente krijgt toebedeeld vraagt om een behoorlijke inzet op beleidsvorming en contractbeheer.

Financieel

Om dit programma de komende jaren adequaat aan te pakken zullen tijdelijke investeringen nodig zijn op het terrein van (her/om)scholing van personeel, de implementatie van systemen en het LEAN maken van processen. Uiteindelijk gebeurt dit tegen de achtergrond van een kritische blik op de omvang van de gemeentelijke organisatie.

Naast alle activiteiten, die momenteel al in de lijn en in het project Dienstverlening worden verricht, zullen de volgende veranderingen voor de korte termijn financiële gevolgen hebben. In sommige gevallen is sprake van een structureel effect. Daarvan zal worden bekeken in hoeverre het ingepast kan worden in de bezuinigingstaakstelling van de bestuursdienst.

Per 1 januari 2015 wordt de DIV-functie volledig anders ingevuld. Er is hogere kwaliteit nodig in andere functies/rollen en in totaal minder fte. Dit wordt veroorzaakt door invoering zaakgericht werken en digitalisering. Een vergelijkbaar traject doet zich voor bij de functie van tekstverwerking. Deze functie komt grotendeels te vervallen. Naar verwachting kan dit grotendeels worden opgevangen door herplaatsing van medewerkers. Maar er zullen in 2015 frictiekosten ontstaan voor werk-naar-werk trajecten van deze medewerkers.

Om het zaakgerichte werken in alle processen door te kunnen voeren is voortzetting van de digitalisering van bestaande fysieke dossiers nodig. Het draagt bij aan en is het gevolg van de doelstellingen in het i-NUP. Uiteindelijk zullen de analoge dossiers volledig worden vervangen door digitale en kan (het beheer van) analoge dossiers worden uitgefaseerd. Met name in 2016 is nog extra inzet nodig € 125.000.

Voor de 3 decentralisaties zullen ingrijpende aanpassingen in de informatievoorziening moeten worden doorgevoerd. Het betreft vooral aanpassingen in de software-voorzieningen. Deze aanpassingen moeten worden voorbereid en geïmplementeerd, in samenwerking met de primaire afdelingen. Dit vraagt om extra inspanning in de sfeer van capaciteit (FTE). Het gaat hierbij om de volgende voorzieningen:

1. Aansluiting CORV (wettelijke verplichting) (Collectieve Opdracht Routeer Voorziening).
2. Applicatie voor uitvoering nieuwe taken op het gebied van jeugd.
3. Applicatie voor regievoering sociaal team.

De kosten die de aanschaf van software met zich meebrengt kunnen op dit moment onvoldoende worden geprognosticeerd. Er vloeien tevens structurele lasten uit voort (service en onderhoud). Binnen het project decentralisaties is daarvoor incidenteel € 100.000 geraamd. In hoeverre dat incidenteel voldoende, laat zich moeilijk inschatten.

Door meer digitale afhandeling zal het baliebezoek verminderen. Het is mogelijk dat op termijn we ID-documenten thuis kunnen afleveren. Het aanvragen zal altijd in gemeentehuis blijven. Het accent zal meer komen te liggen bij het ondersteunen van niet zelfredzame burgers: bewoners die niet in staat zijn hun zaken digitaal te regelen. Verschuiving van het in 80% van de vragen geven van een antwoord naar het categoriseren van de vraag (standaard/specialist), de locatie (buurt/wijk) doorverwijzen en zorgen voor transparante dienstverlening door het opbouwen van klantdossiers en statusinformatie. Daarvoor zal geïnvesteerd moeten worden in scholing van medewerkers. Daarvoor wordt een claim gelegd op het SOP.

Bij burgerzaken verschuift het accent naar identiteitsmanagement. Van dienstverlener naar controleur en handhaver. Taken op dit terrein worden verlegd naar de gemeentelijke overheid. Hierdoor wordt een structurele uitzetting van de lasten van € 50.000 verwacht. Onderzocht wordt hoe dit binnen de bezuinigingen bestuursdienst op te vangen.

Burgerzakensystemen en GBA worden vervangen door de invoering van de Basis Registratie Personen.

Er ligt een ambitie om het loket van de gemeente het loket van de overheid te laten zijn. Daarnaast is ervoor gekozen om het digitale kanaal tot een volwaardig kanaal te ontwikkelen. Dat brengt met zich mee dat er meer gemeentelijke producten digitaal beschikbaar moeten komen. Gekoppeld aan de ambitie om in het ambtelijk apparaat tot verdere stroomlijning te komen betekent dit dat aanvragen uit het digitale kanaal zo veel mogelijk geautomatiseerd in werkprocessen moeten worden opgenomen. Dat vergt investeringen in koppelvlakken (generiek of specifiek). Een globale inschatting voor 2015 komt neer op € 25.000. Naast een investering in geld vraagt het inrichten van deze processen continue aandacht. In toenemende mate t.o.v. de huidige situatie. Daarvoor zal 1 fte structureel op dit onderwerp ingezet moeten blijven.

Binnen de ICT architectuur wordt het beheer van databases steeds belangrijker. Binnen de gemeente beheren we al een aantal basisregistraties. Daarnaast worden er basisregistraties decentraal beheerd. Daarvoor geldt wel een afnameplicht voor gemeenten. De wet eenmalige uitvraag schrijft het intra- en intergemeentelijk gebruik van die registraties voor. Die wetgeving wordt uitgebreid voor bedrijven en instellingen. Dat betekent dat het databeheer een centrale rol gaat spelen. Momenteel is dat databeheer niet specifiek belegd. Dat zal met ingang van 2015 wel gebeuren. In de Beleidsplanning 2014-2017 is hiervoor € 150.000 opgenomen voor de jaren 2015 en 2016. Voorgesteld wordt om deze middelen in ieder geval ook in 2017 beschikbaar te stellen.

Voor de aansturing van dit programma wordt momenteel gewerkt met een tijdelijke projectleider t/m 2014. De aansturing wordt meer intern belegd, maar is nog wel deels nodig voor voor 2015 en 2016 (€ 25.000).

Samenvattend zijn de financiële effecten, waarvoor geen dekking bestaat:

Omschrijving	2015	2016	2017
Digitalisering dossiers		125.000	
Decentralisaties	PM	PM	PM
Identiteitsmanagement	PM	PM	PM
Invoering BRP	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Koppelvlakken	€ 25.000		
Inrichten processen			€ 75.000
Databeheer			€ 75.000
Aansturing programma	€ 25.000	€ 25.000	PM

Taakstellend wil zeggen dat onderzocht zal worden in hoeverre er inpassing kan plaatsvinden in de bezuiniging op de bestuursdienst.

4.2 Ontwikkeling gemeentelijke organisatie

- **Ontwikkeling: Mobiliteit van personeel neemt af**

Onze medewerkers zijn het grootste kapitaalgoed van de organisatie. De afgelopen jaren is er bijna 15% bezuinigd op ons personeelsbestand en meer doen met minder mensen heeft effect. Het betekent dat de werkdruk stijgt, er bijna geen sprake meer is van een flexibele schil, dat in sommige gevallen de kwaliteit van werk afneemt of bepaalde taken niet meer uitgevoerd kunnen worden.

Het personeelsbestand zit op slot, ook door het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Dat betekent dat we de komende jaren in moeten gaan zetten op duurzame inzetbaarheid van ons personeel. Afhankelijk van de ontwikkelingen die gaan komen zullen we moeten accepteren dat de gemiddelde leeftijd op zal lopen en dat medewerkers minder genegen zullen zijn om buiten onze gemeente te werken. Dat heeft invloed op ontwikkelingen die we kunnen maken en het aanbod van opleidingen en trainingen waarin je moet gaan faciliteren om toch flexibiliteit en duurzaamheid tot stand te kunnen brengen.

Financiële consequenties

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om investeringen op de langere termijn om als organisatie optimaal en gezond te kunnen blijven functioneren. Niet alleen zal er geïnvesteerd moeten worden om bij de huidige medewerkers het kennis-, - en kundeniveau op peil te houden, maar er moet ook zorg zijn voor de medewerkers waarvan het werk verdwijnt. In de vorm van omscholing, opleiden voor bredere inzetbaarheid. Dit wordt meegenomen in het Strategisch opleidingsplan.

Daarnaast is het zeker niet ondenkbaar dat er vraag zal gaan ontstaan naar (tijdelijke) uitbreiding van kennis in de vorm van inhuur van personeel en extra investeringen in systemen en opleidingen. Dat betekent dat op termijn de structurele kosten (misschien verder) zullen dalen, maar de incidentele kosten zullen stijgen.

4.3 Wet Markt en Overheid

Ontwikkeling: de overheid als ondernemer

In bepaalde situaties komt het voor dat overheden concurreren met bedrijven. Om concurrentievervalsing te voorkomen, moeten overheden zich aan de gedragsregels houden, zoals deze zijn opgenomen in de Wet Markt en Overheid, die onderdeel is van de Mededingingswet. Per 1 juli 2014 treedt de wet volledig in werking.

De Wet Markt en Overheid bevat vier gedragsregels. Deze regels gelden voor de hele overheid.

- **Kostendoorberekening**
Overheden moeten in ieder geval alle integrale kosten van een economische activiteit doorberekenen in de verkoopprijs. Onderhoudt een gemeentelijke plantsoenendienst ook particuliere tuinen? Dan moeten de overheden de kosten van dat particuliere onderhoud volledig in rekening brengen.
- **Bevoordelingsverbod**
Overheden mogen hun eigen overheidsbedrijven niet bevoordelen boven concurrerende bedrijven. Bijvoorbeeld door een gunstige financiering aan te bieden.
- **Gegevensgebruik**
Overheden mogen de gegevens waar ze over beschikken niet hergebruiken voor andere activiteiten. Dat mag alleen als andere organisaties of bedrijven ook (onder dezelfde voorwaarden) over de gegevens kunnen beschikken. Gebruikt een gemeente bijvoorbeeld de gemeentelijke basisregistratie om een commerciële mailing te versturen? Dan mag dat alleen als zij die gegevens onder dezelfde voorwaarden aan derden beschikbaar stelt.
- **Functiescheiding**

Heeft een overheid bij bepaalde economische activiteiten een bestuurlijke rol, en voert zij die economische activiteiten ook zelf uit? Dan mogen niet dezelfde personen betrokken zijn bij de bestuurlijke en de economische activiteiten van die organisatie. De gemeenteambtenaar die de aanvraag voor een kapvergunning behandelt, kan niet tegelijkertijd kapwerkzaamheden aanbieden aan particulieren.

Als een overheid goederen of diensten op de markt aanbiedt, dan moet zij zich aan deze gedragsregels houden. Dit is bijvoorbeeld het geval als de gemeente haar sportzaal verhuurt. Of als ze de groenvoorziening bij particulieren onderhoudt.

Financiële consequenties

Wanneer de gemeente economische activiteiten verricht, zijn we verplicht de integrale kosten in rekening te brengen aan de afnemers. Er zijn echter uitzonderingen op deze "gedragsregel integrale kostendoorberekening". Op basis van onderzoek wordt vastgesteld of uitzonderingen van toepassing zijn.

Rol van de gemeenteraad

Activiteiten die wel als economische activiteiten zijn te kwalificeren (en bevoordelingen van overheidsbedrijven door de gemeente) die echter plaatsvinden in het algemeen belang, kunnen door de gemeenteraad worden uitgezonderd van de Wet Markt en Overheid. De gemeenteraad is bevoegd om vast te stellen dat een economische activiteit of een bevoordeling van een overheidsbedrijf plaatsvindt in het algemeen belang. Voor een gemeente kunnen er redenen zijn op grond van het algemeen belang om economische activiteiten uit te voeren.

In alle gevallen waar de wet Markt & Overheid nieuwe activiteiten en of nieuwe entiteiten van gemeente Noordoostpolder worden geraakt, vindt vooraf een toetsing plaats in het kader van de wet Markt en Overheid in combinatie met de wet Vennootschapsbelasting overheidsorganisaties (Vpb).

4.4 Samenwerking

• **Ontwikkeling: Zonder samenwerken geen samenleving**

Samenwerkingsverbanden worden voor de gemeente steeds belangrijker en met de decentralisaties in zicht op diverse terreinen ook onontkoombaar. Noordoostpolder kent nu (wettelijk voorgeschreven) samenwerkingsverbanden met verschillend karakter voor verschillende doelen en met verschillende redenen. Te onderkennen zijn onder andere:

- Aandeelhouder in een N.V./B.V.
- Deelnemer in een gemeenschappelijke Regeling
- Participant in een Stichting
- Intergemeentelijke samenwerking
- Subsidierelatie
- Meerjarige contracten
- Bestuursakkoorden (bijvoorbeeld Water)

Maar er wordt ook steeds intensiever samengewerkt met bijvoorbeeld de gemeente Urk. De steeds verdergaande samenwerkingen en de grotere aantallen van samenwerkingspartners vraagt om een sterke visie op dit punt, om met behulp van de ervaringen tot nog toe de kwaliteit van samenwerken verder te verbeteren.

Rol van de raad

Om naar de toekomst de juiste keuzes te (kunnen) maken wordt het volledige netwerk van samenwerkingsverbanden in kaart gebracht. Wie zijn de belangrijkste klanten en

leveranciers, met welke klanten/partijen/organisaties heeft Noordoostpolder strategische samenwerkingsverbanden, met welke organisaties wil of moet Noordoostpolder haar relatie verder uitbouwen, hoe is politieke invloed van individuele gemeenteraden en zeggenschap van individuele gemeenten geborgd in grotere samenwerkingsverbanden en hoe is de sturing geregeld in relatie opdrachtgever – opdrachtnemer?
De raad wordt betrokken in de voortgang.

- **Ontwikkeling: Samenwerken in het sociaal domein**

Informatie hierover is te vinden in de paragraaf over veranderingen in het sociaal domein.

